

KIRJANDUSE AINEKAVA

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

2. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, mis peamiselt ilukirjandusele tuginedes arendab õpilase lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalseid loomevõimeid; kujundab väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu õpilase esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid, rikastab tundemaailma, aitab leida oma identiteeti ning luua ainuomast maailmapilti.

Põhikooli kirjandusõpetus keskendub eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad vältimatute osistena kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning omalooming õpilase loodud eriliigiliste tekstide tähenduses.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilase enda seletust eeldatakse vaid nende väheste mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on seega kahandatud võimaliku miinimumini, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust.

Kirjanduse ainesisus peetakse oluliseks pakkuda õpilastele mitmekülgse tekstivaliku kaudu erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi ning tagada seega igakülgne lugejaoskuste areng. Seepärast haaratakse lugemisvarasse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast ning pööratakse tähelepanu folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Arvestatakse ka eesti ja väliskirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone. Terviklikult käsitletavate teoste valikus on rohkesti klassikat, nn tüvitekste, mille hulgast saab kirjandusõppe eesmärges silmas pidades teha meelepärase valiku. Ainesisus esitatud terviklikult käsitletavate teoste loend ei ole kummagi kooliastme puhul suletud ega ammendav, igal õpikuautoril ja kirjandusõpetajal on vabadus valida nimetatute asemele või neile lisaks teisi teemakohaseid tekste ja teoseid, sh uudiskirjanduse hulgast. Rõhutades ainekava avatust kirjanduse valikule, on kultuuri järjepidevuse huvides siiski vaja tunda tüvitekste. Tervikkäsitluseks mõeldud teoste hulgast valib õpetaja igas klassis käsitlemiseks vähemalt neli. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Põhikooli kirjandusõpetuses on põhirõhk ilukirjanduse lugemisel ja tõlgendamisel, kuid funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tuleb kirjandustundides tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuurilooliste tekstidega tutvudes avatakse isiksust kujundavaid seiku ning osutatakse loomingu juurde jõudmise erinevatele teedele, aidatakse mõista teose kirjandus- ja ajaloolist tagapõhja, väärtustades eesti kultuuri jaoks olulist. Eesmärk ei ole käsitleda kirjanike elu ja tegevust kõigekülgselt, vaid luua alus kirjandusprotsessi mõistmiseks ning tekitada huvi kultuurilooliste tekstide lugemise vastu. Nende toel õpitakse teksti adekvaatselt mõistma, olulist leidma, teavet struktureerima ja võrdlema, eri liiki tekste looma jms.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sh kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning tekstiloomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloori, teatri, filmi, kujutava kunstiga) ning toetab õppe sisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotlus on, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaks õpilane ennast käsitletavate teemadega.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;

- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida;
- 5) kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- 7) kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine;
- 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (sh raamatukogutunnid, ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanikega, loomekonkursid, kirjandusolümpiaadid, projektõpe), pidades oluliseks koosõppimise kaudu sotsiaalse kompetentsuse saavutamist ning infoühiskonna võimaluste paljust.

Õpitulemused on kindlaks määratud kooliastmeti kahel tasemel: üldised õpitulemused ja õppevaldkondade õpitulemused. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi peab teavitama, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

3. Füüsiline õpikeskkond

- 1) Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), ümarlauavestlusteks ja rühmatööks.
- 2) Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.
- 3) Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
- 4) Tunde peetakse vajaduse korral arvutiklassis ja kooli raamatukogus ning väljaspool kooli.

4. Pätevused

- 1) kultuuri- ja väärtuspätevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;
- 2) sotsiaalne ja kodanikupätevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
- 3) enesemääratluspätevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;

- 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi;
- 5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeletes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
- 6) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske;
- 7) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi peab teavitama, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;
- seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;

Esitamine

- esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

Omalooming

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

KIRJANDUSE AINEKAVA 5. KLASSILE (NÄDALAS TUNDE 2, KOKKU 70)

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Klassi lõpetamisel õpilane:

1) lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest;

2) jutustamine

- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;

3) teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine;

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
- leiab lõigu kesksed mõtted;
- järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides algriimi;

- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;
- Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine
- seletab oma sõnadega muistendi ja muinasjutu olemust;
- 4) esitamine
- esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 5) omalooming
- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Teema	Õpitulemused Õpipädevused (õpioskused)	Metoodilised soovitused (jaotus kolmeks õppemeetodite rühmaks: frontaalne töö-F; koosõppimine-K; iseõppimine – I)	Soovitused lõimingu osas (jaotus kolmeks: üldpädevused (ka valdkonnapädevus) – ÜV; läbivad teemad – L; teised ained – T, kusjuures sulgudes tuuakse teema)	Soovitused hindamise osas(hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi)
Lugemine				
*Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. *Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. *Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. *Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste	Õpilane: *On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); *loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; *tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma	*Eesmärgistatud lugemine. Enne tervikteose lugemist annab õpetaja õpilastele erilaadseid ülesandeid selle kohta, mida lugemisel eriliselt tähele panna. Lugemise ajal teevad õpilased märkmeid või märgivad teoses kohad, mis on nende ülesandega seotud.	Lõiming Eesti keel. Korrektnete keelekasutus, tegelaste keelekasutuse analüüs, teose stiil, dramatiseeringu dialoogide kirjutamine. Võõrkeeled. Eri maade tõlgitud kirjandusteostega tutvumine, emakeele kõrval	Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust õpilaste teadmisi ja oskusi

<p>tutvustamine klassikaaslastele. *Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest.</p>	<p>*Juhendatud lugemine. Õpilased loevad kordamööda kõva häälega teksti, õpetaja esitab lugemise käigus teksti kohta küsimusi, et õhutada õpilasi teksti üle arutlema. *Ettekanne. Õpilane tutvustab loetud raamatut, oma lugemiskogemust ja -muljeid. *Lugemistund. Õpilane võtab tundi kaasa pooleli oleva raamatu ja loeb seda tunnis. Loetut võib tutvustada ka kaaslastele. *Kuulamisülesanded. Lünktekstid, valikvastustega ülesanded. Õpilane kuulab etteloetavat teksti, täidab töölehe. *Infootsing. Õpetaja juhendab õpilasi internetist informatsiooni otsimisel. Õpilane otsib informatsiooni raamatu autori (nt vabalt valitud raamatu autori) kohta ning teeb selle põhjal mõistekaardi, mille keskel on autori nimi ja/või pilt. Õpilane saadab oma töö õpetajale meili teel. Autorit tutvustav tund, kuulamisülesanne. Õpetaja tutvustab autori elu ja</p>	<p>huvi äratamine teiste keelte vastu. Loodusained. Teose tegevuspaigad, looduse, inimese ja looduse suhete kujutamine teoses, arutlemine keskkonnaga seotud teemadel. Sotsiaalsed. Teose olustik, tegelastevahelised suhted, teoses kujutatud ajastu ja selle seotus tänapäevaga. Teose tegevusaeg, sündmused, ajalooline taust. Tegelastevahelised suhted, probleemide kujutamine ja nende lahendamine teoses, klassikaaslastega rühmas suhtlemine. Kunstiained. Raamatuillustratsioonide vaatlus, fotoromaani koostamine, lugemispäeviku illustreerimine, lavakujunduse joonistamine, teose illustreerimine, veebilehe kujundamine. Infotehnoloogia. Info otsimine internetist, tekstitöötlus, veebipõhiste keskkondade kasutamine,</p>	<p>suuliste vastuste (sh esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandi te arengut. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine)</p>
---	--	--	--	---

		loomingut. Rühmatööna koostavad õpilased plakati faktidega kirjaniku elu ja loomingu kohta. Kinnistava ülesandena täidetakse tööleht tunnis õpitu koht	koostatud veebiülesannete kujundus.	antakse hinnanguid
Jutustamine				
<p>*Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.</p> <p>*Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>*Aheljutustamine.</p> <p>*Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>*Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>*Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.</p> <p>*Fantaasialoo jutustamine</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</p> <p>*jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>*jutustab piltteksti põhjal.</p>	<p>*Tekstilähedane jutustamine. Lugemise käigus või pärast lugemist teksti sisu fikseerimine märksõnadega, joonistusena, skeemina või muul moel, kokkuvõtte põhjal oma sõnadega teksti ümberjutustamine.</p> <p>*Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine või oma loo jutustamine, kus iga õpilane ütleb ühe lause, mis on seotud eelmise õpilase öeldud lausega. Tekib terviklik lugu. Ülesannet võib teha klassi- või rühmatööna Kava. Õpilane mõtleb välja loo ja paneb selle kavapunktidenä kirja, seejärel jutustab oma loo kava põhjal klassikaaslasele või rühmas. Parimad jutustajad esitavad oma loo kogu klassile.</p> <p>*Oma lugu. Õpilased jutustavad kordamööda iga</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Tutvumine autori keelekasutuse omapäraga. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses.</p> <p>Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine. Looduses toimuva tegevuse kirjeldamine.</p> <p>Sotsiaalained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p>	

		<p>tunni alguses, mõnel kindlal nädalapäeval vm ajal ühe jutustaja jaoks olulise loo. Pärast jutustamist esitab jutustaja kuulajatele küsimusi, põhjendab valikut, või vastab kuulajate küsimustele.</p> <p>*Ümbersõnastamine. Õpetaja loeb/räägib muinasjutu vm loo, õpilane räägib selle oma sõnadega teisele õpilasele edasi (loob enda suhte jutuga).</p> <p>*Kivi lugu. Õpilane leiab oma koduümbrusest suure loodusliku kivi ja jutustab selle kivi loo (mida kivi on näinud, kes tema peal on istunud, kes on kivist mööda läinud, kuidas ta sinna on saanud jms).</p>	<p>Kunstiained. Pildi, illustratsiooni, foto põhjal jutustamine.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine</p>	
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine. Teksti kui terviku mõistmine				
<p>Teose mõistmist toetavad tegevused:</p> <p>*Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine.</p> <p>*Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast.</p> <p>*Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadega.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;</p> <p>*vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</p> <p>*koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;</p> <p>*leiab lõigu kesksed mõtted;</p>	<p>*Küsimused. Õpilane tutvub küsimuste liikidega ja koostab teksti põhjal küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>*Kavastamine. Õpilane tutvub kava liikidega ja koostab teksti kohta kava.</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses.</p> <p>Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes</p>	

<p>*Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle.</p> <p>*Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>*Illustratiivsete näidete (nt tsitaadid, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine.</p> <p>*Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>*Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>*Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Teose/loo kui terviku mõistmine</p> <p>*Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>*Sündmuste järjekord.</p> <p>*Sündmuste põhjuse- tagajärje seosed.</p> <p>*Minajutustaja kui loo edastaja.</p> <p>*Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine.</p> <p>*Teose sündmustiku ja tegelaste</p>	<p>*järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</p> <p>*kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</p> <p>*leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;</p>	<p>*Töö tekstiga. Õpilane leiab loetud tekstist tsitaate, arhaisme, slängi, kõne- ja lausekujundeid, annab loetule hinnangu, sõnastab oma arvamuse, põhjendab oma arvamust.</p> <p>*Töö väidete ja tsitaatidega. Õpetaja jagab klassile teose sisu kohta kirjutatud väited. Õpilased leiavad lugedes tsitaate, mis väidet toetaks või vaidleks sellele vastu.</p> <p>*Vestlusring. Pärast teose lugemist arutletakse õpetaja koostatud ülesannete järgi rühmas teose probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle, tehakse järeldusi, avaldatakse argumenteeritud arvamusi. Õpilased vahetavad rühmi, selgitavad oma seisukohti ja täiendavad oma töölehti teiste mõtetega. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada.</p> <p>*Sõnavaratöö. Õpilased kirjutavad tekstist välja tundmatud sõnad, leiavad tähenduse ja kasutavad sõnu</p>	<p>lugedes, looduse isikustamine.</p> <p>Sotsiaalsed. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained. Rahvakunst. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatisseering.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine.</p>	
--	---	---	--	--

<p>suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.</p> <p>*Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.</p> <p>*Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p>		<p>jutustava või kirjeldava teksti loomisel.</p> <p>*Õpilane kirjutab kirja teose tegelasele, teose põhjal arvustuse, lugemissoovituse või kokkuvõtte.</p> <p>*Õpilane joonistab või visualiseerib muul moel teose tegelast või tegevuskohta.</p> <p>*Õpilane kehastub mõneks tegelaseks ja analüüsib mõnd sündmust, probleemi, kirjeldab teist tegelast või jutustab temaga juhtunust oma vaatepunktist.</p> <p>*Õpilane kirjutab tegelase pävikulehekülje, fikseerib sissekande aja ja koha.</p> <p>*Teose illustreerimine. Õpilane illustreerib mõnd teose lehekülge, valides enim meeldinud tegelase, tegevuskoha, sündmuse vm, ja põhjendab oma valikut.</p>		
<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine</p>				
<p>*Mõisted: võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, valm.</p> <p>*Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid;</p> <p>*seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</p>	<p>*Vanasõnad. Õpetaja annab õpilastele segi aetud vanasõnad, õpilased panevad need kokku. Seejärel tutvutakse andmebaasiga folklore.ee. Iga</p>	<p>Lõiming Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektses keele kasutamise</p>	

<p>*Valmi mõistukõnest arusaamine. *Lihtsamate sümbolite seletamine. *Tegeletakse varjatud tähenduse mõistmine. *Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. *Koomilise leidmine tekstist. *Riimide leidmine ja loomine. *Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. *Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. *Luuleteksti tõlgendamine</p> <p>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</p> <p>*Rahvalaulu olemus. *Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelesed ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). *Tekke- ja seletusmuistendi tunnused; Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. *Seiklusjutu tunnused. *Teose teema ja idee, probleem. *Pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegeleane. *Luuletuse vorm. Rahvalaulu olemus.</p>	<p>*mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes enda elamustele ja kogemustele; *seletab õpitud kõnekujundeid, rahvalaulu, muistendi ja muinasjutu olemust oma sõnadega;</p>	<p>rühm saab oma valdkonna (nt kodu, suhted, õppimine, töö, pere vms), rühmades valmistatakse eri vanasõnade põhjal plakat, esitlus, film vms. Seletatakse vanasõnade tähendust, leitakse selle kasutamise kohta näiteid igapäevaelust. Kirjutatakse omaloominguline töö, mille pealkirjaks on vanasõna. *Õuetund. Õpetaja korraldab tunni looduslikus pühapaigas, räägib ja koostab ülesanded rituaalidest, pühaduse mõistest ja sõna jõust. *Regilaul. Õpetaja loosib teemad ja õpilased koostavad rühmas regilaulu ning kannavad selle lauldes ette. *Pärimuslugude kogumine. Õpilased paluvad oma vanaemal, vanaisal, emal, isal või kellelgi teisel rääkida mõni lugu nende lapsepõlvest, oma pere traditsioonidest või uskumustest, seejärel koostavad veebiraamatu või koondavad lood muul moel. *Luule lugemine. Õpilased kuulavad õpetaja seletusi luule lugemise kohta, loevad õpetaja</p>	<p>suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine. Sotsiaalained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses. Kunstiained. Rahvakunst. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering. Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine</p>	
---	---	--	---	--

<p>*Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. *Animafilmi olemus</p>		<p>või enda valitud luuletusi, seletavad kujundite tähendust ja luuletuse mõtet, kannavad luuletuse klassis ette. *Teksti ilmestamine. Õpilased saavad lakoonilise, asjalikus stiilis sõnastatud teksti ja ilmestavad seda eri kõnekujunditega (epiteedid, võrdlused jt), seejärel loevad tekste üksteisele rühmades ette ja valitakse parim, mis kantakse ka klassis ette. Arutletakse selle üle, kuidas kujundid teksti sisu ja vastuvõttu mõjutavad. Eri ajastu luule. Õpilased võrdlevad eri ajastutel ühel ja samal teemal kirjutatud luuletusi, võrdlevad sõnavara, kujundeid, mõtte edastamist, sõnumit jm</p>		
Teksti esitus ja omalooming				
<p>Esitamine *Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) *Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. *Luuleteteksti esitamine peast.</p>	<p>Õpilane: *esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotledes esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; *kirjutab erineva pikkusega erizanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis</p>	<p>*Luuletuse ja/või lühikese proosateksti pähe õppimine ja ilmekas esitamine. Õpilane valib pähe õppimiseks meelepärase luuletuse ja/või proosateksti, võib ka ise luuletuse/proosateksti valmis kirjutada ja siis selle pähe õppida. Õpetaja koostab</p>	<p>Lõiming Eesti keel. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Kirjeldava, jutustava ja arutleva teksti kirjutamine. Dramatiseering, tegelaskõne sõnastamine. Õige hääldus.</p>	

<p>Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina).</p> <p>Omalooming</p> <p>*Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>*Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid ja hinnang.</p> <p>*Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>*Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>*Jutustamine. Jutustuse ülesehitus.</p> <p>*Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis.</p> <p>*Sidus lausestus.</p> <p>*Otsikõne jutustuses.</p> <p>*Minavormis jutustamine.</p>	<p>Valik omaloomingulisi tegevusi</p> <p>5. klassis võiks õpilased kirjutada/koostada näiteks</p> <p>*loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi;</p> <p>*loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse;</p> <p>*ette antud riimide või ise valitud riimide põhjal luuletuse;</p> <p>*sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse;</p> <p>*loole uue või jätkuva lõpu;</p> <p>*kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale;</p> <p>*algustähekordustega naljaloo; luuletuse põhjal samasisulise jutu.</p>	<p>tagasisidelehe, mille klassikaaslased täidavad.</p> <p>*Luulekava. Õpilased töötavad rühmas, valivad kavasse ühe või mitme luuletaja luuletusi, koostavad nendest teemakohase sisulise terviku, otsivad sobiva taustamuusika, pealkirjavastavad luulekava, salvestavad selle ja esitavad klassile või mõnel kooli üritusel</p> <p>*Dramatiseering ja näitlemine. Õpilased töötavad rühmas. Õpetaja tutvustab mõne etenduse näitel, kuidas valmib lavastus, jaotab rühmadele näidendi stseenid või mõne muu teose osad või lood (näiteks muistendid Kalevipojas, Vanapaganast vm). Õpilased jagavad ülesanded, kirjutavad eepilise loo põhjal dialogid ja esitavad dramatiseeringu.</p> <p>*Esitus. Kirjandusteose tutvustuse koostamine rühmatööna, selle esitamine.</p> <p>*Kirjanduslik telesaade. Õpilased töötavad rühmas, vaatavad õpetaja juhendamisel mõnd kirjandussaadet ja saavad ülevaate sellest, kelle koostöös</p>	<p>Loodusained. Looduse kujutamine kirjandusteoses ja omaloomingulistest töodes.</p> <p>Keskkonnaprobleemide üle arutlemine ja neist kirjutamine.</p> <p>Sotsiaaalained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Tegelase olemuse ja tegelaste vaheliste suhete kujutamine. Ajastutruu tausta loomine.</p> <p>Kunstiained. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Rollimängudeks vajaliku ruumi (lava, stuudio jt) kujundamine, kostüümide kavandamine. Muusikalise tausta kujundamine. Teater, film.</p> <p>Matemaatika. Arvutusoskuse kasutamine dramatiseeringu, telemängu jm ettevalmistamisel.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade</p>	
---	---	---	--	--

		saade valmib (saatemeeskond). Seejärel arutavad koos, mis teemal nad saate teevad, mõtlevad sellele pealkirja ja jaotavad rollid (intervjueeriija, kirjanik või tõlkija, operaator, lavastaja, kunstnik jt). Kirjandussaade filmitakse ja esitatakse klassile.	kasutamine, ülesannete vormistamine.	
Kirjandustekstide valik				
<p>Kirjandustekstide valik</p> <p>Teemavaldkonnad:</p> <p><u>Väärtused ja kõlblus.</u></p> <p>Enesehinnang. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid.</p> <p>Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud.</p> <p><u>Kodus ja koolis</u></p> <p>Perekond. Kodu turvalisus. Vägivald kodus. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ning aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel.</p> <p><u>Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus</u></p> <p>Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad.</p> <p>Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad.</p> <p><u>Mängiv inimene</u></p> <p>Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid.</p>				

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng

Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaaegade omanäolisus.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted

Minu juured. Seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon

Avastamirõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas.

Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.

Rahvaluuletekstid.

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. „Kalevala” lood. Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood,

erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid

Teoste loetelu teatab aineõpetaja ning see on avaldatud kooli kodulehel.

Terviklikult loetavad teosed: Erich Kästner „Veel üks Lotte“, Astrid Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“, Richard Roht „Jutte loomadest“, Silvia Rannamaa „Kadri“, Eno Raud „Kalevipoeg“, Jüri Parijõgi „Teraspoiss“

Teoste loetelu teatab aineõpetaja ning see on avaldatud kooli kodulehel.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid.

Sissevaateid Leelo Tungla, Oskar Lutsu ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku

Õpitulemused 5. klassis

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			
Oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt kaks eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat teost;
loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad lugemist;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti mõningaste raskustega, vajad abi mõtestamisel, väärtustad lugemist;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti suhteliselt ladusalt ja enam- vähem mõtestatult, väärtustad kirjandust;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad kirjandust;
tutvustad loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest;	tutvustad ette antud tegevuskava alusel loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled tugisõnade abil oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest;	tutvustad enam- vähem iseseisvalt loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled üldjoontes ladusalt oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest;	tutvustad iseseisvalt ja loogilisena järjestatult loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled ladusalt ja väljendusrikkalt oma lugemismuljetest, -elamustest ja –kogemustest.
Jutustamine			
Jutustad tekstilähedaselt kavapunktide järgi	jutustad tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel mõningaste eksimuste ja/või ebakohasusega;	jutustad enam-vähem soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustad soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
jutustad mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad üldjoontes, kuid mõningaste raskustega mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad mõttelt enam- vähem sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad korrekselt ja ladusalt mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
jutustad piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustad tugisõnadele või -fraasidele toetudes piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustad enam-vähem iseseisvalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustad iseseisvalt ja ladusalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad ette antud tugiküsisõnade abil teksti kohta eriliigilisi küsimusi,	teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad vähese abiga teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad iseseisvalt teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid õpetaja suunamisel teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid vähese suunamise abil teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;
vastad teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastad teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega, toetudes suunamisele ja abistavale osutamisele;	vastad enam-vähem korrektselt teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastad põhjalikult teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
koostad teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	üksikasjalike näpunäidete abil koostad teksti kohta sisukava, kasutades märksõnu;	mõningase abi ja juhendamisega koostad teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	koostad iseseisvalt ja raskusteta teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
leiad lõigu kesksed mõtted;	suunavate küsimustega leiad lõigu kesksed mõtted;	leiad lõigu kesksed mõtted, vajades keerulisema tekstikatke puhul abi;	leiad iseseisvalt lõigu kesksed mõtted;
järjestad teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha;	mõningate raskustega järjestad teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha, vajad abi tugiküsimuste näol;	järjestad enam-vähem õigesti teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha, võib esineda üksikuid eksimusi;	järjestad korrektselt ja loogiliselt teksti põhjal sündmused, määrad iseseisvalt ja raskusteta nende toimumise aja ja koha;
kirjeldad loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid nende omavahelisi suhteid, hindad nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	tugiskeemide abil kirjeldad loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid suunavate küsimuste abil nende omavahelisi suhteid, hindad mõningaste raskustega nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	kirjeldad üldjoontes tabavalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid üksikute suunamiste abil nende omavahelisi suhteid, suudad hinnata enam-vähem nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	kirjeldad hästi ja väljendusrikkalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid põhjendades nende omavahelisi suhteid, suudad hinnata nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;
otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	üksikasjalise juhendamise toel otsid teavet tundmatute sõnade kohta, tähenduse mõistmisel vajad mitmekordset kordamist;	otsid üldjoontes iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse ja kasutad aktiivselt kõnes ja kirjas.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
Tunned ära ja kasutad enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	toetudes analoogiale tunned ära käsitletavates tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	mõninga abiga tunned ära ja kasutad käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	tunned ära ja kasutad sobivalt käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
mõtestad luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestad suunavate küsimuste abil luuletuse tähenduse enda ja teiste kogemuste toel;	mõtestad enamasti luuletuse tähenduse iseenda ja teiste elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestad luuletuse tähenduse iseenda ja teiste elamustele ja kogemustele tuginedes.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
Seletad oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	toetudes suunavatele küsimustele seletad oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletad väheste eksimustega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletad korrekselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust.
Esitamine			
Esitad peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad peast või abivahendit kasutades luuletuse või rolliteksti puudujääkidega esituse ladususes, selguses ja tekstitäpsuses;	esitad peast luuletuse või rolliteksti, jälgides üldjoontes esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad ladusalt luuletuse või rolliteksti.
Omalooming			
Kirjutad erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti	kirjutad tugivahenditele toetudes erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, sooritusel esineb olulisi eksimusi;	kirjutad enam-vähem iseseisvalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid eksimusi;	kirjutad väljendusrikkalt ja loovalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

KIRJANDUSE AINEKAVA 6. KLASSILE (NÄDALAS TUNDE 3, KOKKU 105)

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Klassi lõpetamisel õpilane:

1) lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest;

2) jutustamine

- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;

3) teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;

- järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nendevahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust;

4) esitamine

- esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

5) omalooming

- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Märkus. See töökava on koostatud arvestusega, et õpetajal oleks võimalik alateemasid ja õppetegevusi valida, õpetada diferentseeritult, pidades silmas õpilaste individuaalseid iseärasusi, kooli õppekava eripära jm.

Teema	Õpitulemused Õpipädevused (õpioskused)	Metoodilised soovitused (jaotus kolmeks õppemeetodite rühmaks: frontaalne töö-F; koosõppimine-K; iseõppimine – I)	Soovitused lõimingu osas (jaotus kolmeks: üldpädevused (ka valdkonnapädevus) – ÜV; läbivad teemad – L; teised ained – T, kusjuures sulgudes tuuakse teema)	Soovitused hindamise osas (hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi)
Lugemine				
<p>*Eesmärgistatud ülelugemine.</p> <p>*Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>*Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>*Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm.</p> <p>*Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>*Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>*Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>*On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>*loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab ilukirjanduse lugemist;</p> <p>*tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest;</p>	<p>*Eesmärgistatud lugemine. Enne tervikteose lugemist annab õpetaja õpilastele erilaadseid ülesandeid selle kohta, mida lugemisel eriliselt tähele panna. Lugemise ajal teevad õpilased märkmeid või märgivad teoses kohad, mis on nende ülesandega seotud.</p> <p>*Juhendatud lugemine. Õpilased loevad kordamööda kõva häälega teksti, õpetaja esitab lugemise käigus teksti kohta küsimusi, et õhutada õpilasi teksti üle arutlema.</p> <p>*Ettekanne. Õpilane tutvustab loetud raamatut, oma lugemiskogemust ja -muljeid.</p> <p>*Lugemistund. Õpilane võtab tundi kaasa pooleli oleva raamatu ja loeb seda tunnis. Loetut võib tutvustada ka kaaslastele.</p>	<p>Lõiming Eesti keel. Korrektnee keelekasutus, tegelaste keelekasutuse analüüs, teose stiil, dramatiseeringu dialoogide kirjutamine.</p> <p>Võõrkeeled. Eri maade tõlgitud kirjandusteostega tutvumine.</p> <p>Loodusained. Teose tegevuspaigad, looduse, inimese ja looduse suhete kujutamine teoses, arutlemine</p>	<p>Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (sh esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste</p>

		<p>*Intonatsiooni ja ilmekuse harjutamine. Näidendi või proosakatkendi lugemine rollide kaupa. Samamoodi võib harjutada ka luuletuste lugemist.</p> <p>*Kuulamisülesanded. Lünktekstid, valikvastustega ülesanded. Õpilane kuulab etteloetavat teksti, täidab töölehe.</p> <p>*Infootsing. Õpetaja juhendab õpilasi internetist informatsiooni otsimisel. Õpilane otsib informatsiooni raamatu autori (nt vabalt valitud raamatu autori) kohta ning teeb selle põhjal mõistekaardi, mille keskel on autori nimi ja/või pilt. Õpilane saadab oma töö õpetajale meili teel.</p> <p>*Autorit tutvustav tund, kuulamisülesanne. Õpetaja tutvustab autori elu ja loomingut. Rühmatööna koostavad õpilased plakati faktidega kirjaniku elu ja loomingu kohta. Kinnistava ülesandena täidetakse tööleht tunnis õpitu kohta.</p> <p>*Loovkirjutamine. Õpilased kirjutavad teose tegelasele kirja, teosele jätku, arendavad mõnd stseeni, lisavad uue tegelase või arendavad teost muul loomingulisel moel.</p> <p>*Raamatu ja filmi võrdlus. Õpetaja koostab tööülesanded ja juhhib arutelu,</p>	<p>keskkonnaga seotud teemadel.</p> <p>Sotsiaalsed. Teose olustik, suhted, teoses kujutatud ajastu ja selle seotus tänapäevaga. Tegevusaeg, sündmused, ajalooline taust.</p> <p>Probleemide kujutamine ja nende lahendamine teoses, klassikaaslastega rühmas suhtlemine.</p> <p>Kunstiained. Raamatuillustratsioonide vaatlus, fotoromaani koostamine, lugemispäeviku illustreerimine, lavakujunduse joonistamine, teose illustreerimine, veebilehe kujundamine.</p> <p>Infotehnoloogia. Info otsimine internetist, tekstitöötlus, kujundusveebipõhiste</p>	<p>individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut.</p> <p>Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega.</p> <p>Hoiakutele (nt huvi, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid</p>
--	--	--	--	---

		et välja tuua raamatu ja filmi erinevused ja sarnasused.	keskkondade kasutamine,	
Jutustamine				
<p>*Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.</p> <p>*Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>*Aheljutustamine.</p> <p>*Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>*Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>*Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal.</p> <p>*Fantaasialoo jutustamine.</p>	<p>*jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</p> <p>*jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>*jutustab piltteksti põhjal.</p>	<p>*Tekstilähedane jutustamine. Lugemise käigus või pärast lugemist teksti sisu fikseerimine märksõnadega, joonistusena, skeemina või muul moel, kokkuvõtte põhjal oma sõnadega teksti ümberjutustamine.</p> <p>*Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine või oma loo jutustamine, kus iga õpilane ütleb ühe lause, mis on seotud eelmise õpilase öeldud lausega. Tekib terviklik lugu. Ülesannet võib teha klassi- või rühmatööna.</p> <p>*Autoritool. Klassi ees toolil istuv õpilane täidab õpetaja antud teost analüüsivat ülesannet: jutustab, teeb kokkuvõtte, lisab tegelasi, mõtleb välja uue alguse või lõpu vms. Ülesande ettevalmistamiseks tuleb õpilastele anda piisavalt aega. Ülesannet võib sooritada ka paaristööna (nt tegelastevahelise dialoogi edasiarendus), sel juhul on klassi ees kaks tooli.</p> <p>*Loo täiendamine. Õpilased täiendavad loetud või jutustatud lugu, lisades sellesse sündmusi, tegelasi, kirjeldusi. Ülesannet võib täita nii paaris- kui ka rühmatööna.</p>	<p>Lõiming Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Tutvumine autori keelekasutuse omapäraga. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses.</p> <p>Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine. Looduses toimuva tegevuse kirjeldamine.</p> <p>Sotsiaalsained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose</p>	

		<p>*Enda mälestuse jutustamine foto põhjal. Õpilane jutustab kaasa võetud foto põhjal.</p> <p>*Karikatuuri mõiste tutvustamine. Päevakajaliste karikatuuride analüüsimine rühma- või paaristööna. Koolieluga seotud probleemi kohta karikatuuri joonistamine, probleemi selgitamine kaaslastele.</p>	<p>tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained. Pildi, illustratsiooni, foto põhjal jutustamine.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine.</p>	
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine				
<p>Teose mõistmist toetavad tegevused</p> <p>*Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast.</p> <p>*Mälu-ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine.</p> <p>*Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausestena, märksõnadena.</p> <p>*Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>*Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>*Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle.</p> <p>*Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p>	<p>Teksti kui terviku mõistmine</p> <p>Õpilane:</p> <p>*vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</p> <p>*koostab teksti kohta eri liiki küsimusi.</p> <p>*koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;</p> <p>*leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;</p> <p>*järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</p>	<p>*Küsimused. Õpilane tutvub küsimuste liikidega ja koostab teksti põhjal küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>*Kavastamine. Õpilane tutvub kava liikidega ja koostab teksti kohta kava.</p> <p>*Töö tekstiga. Õpilane leiab loetud tekstist tsitaate, arhaisme, slängi, kõne- ja lausekujundeid, annab loetule hinnangu, sõnastab oma arvamuse, põhjendab oma arvamust.</p> <p>*Töö väidete ja tsitaatidega. Õpetaja jagab klassile teose sisu kohta kirjutatud väited. Õpilased leiavad lugedes tsitaate, mis väidet toetaks või vaidleks sellele vastu.</p>	<p>Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses.</p> <p>Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine.</p> <p>Sotsiaalained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö</p>	

<p>*Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist.</p> <p>*Detailide kirjeldamine.</p> <p>*Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>*Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>*Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>*Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Teose/loo kui terviku mõistmine</p> <p>*Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.</p> <p>*Sündmuste järjekord.</p> <p>*Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed.</p> <p>*Minajutustaja kui loo edastaja.</p> <p>*Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.</p> <p>*Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.</p> <p>*Tegelasrühmad.</p>	<p>*kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustaud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;</p> <p>*otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse</p>	<p>*Meelespea. Õpilane koostab veebis või paberil kirjanduse põhimõistete meelespea ja tutvustab seda klassikaaslastele.</p> <p>*Vestlusring. Pärast teose lugemist arutletakse õpetaja koostatud ülesannete järgi rühmas teose probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle, tehakse järeldusi, avaldatakse argumenteeritud arvamusi. Õpilased vahetavad rühmi, selgitavad oma seisukohti ja täiendavad oma töölehti teiste mõtetega. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada.</p> <p>*Sõnavaratöö. Õpilased kirjutavad tekstist välja tundmatud sõnad, leiavad tähenduse ja kasutavad sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomisel.</p> <p>*Õpilane kirjutab kirja teose tegelasele, teose põhjal arvustuse, lugemissoovituse või kokkuvõtte.</p> <p>*Õpilane joonistab või visualiseerib muul moel teose tegelast või tegevuskohta.</p>	<p>rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained.</p> <p>Rahvakunst.</p> <p>Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering.</p> <p>Infotehnoloogia.</p> <p>Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine</p>	
--	---	---	--	--

<p>*Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p> <p>*Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased</p>				
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine				
<p>*Mõisted: võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, valm.</p> <p>*Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.</p> <p>*Lihtsamate sümbolite seletamine.</p> <p>*Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.</p> <p>*Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.</p> <p>*Koomilise leidmine tekstist.</p> <p>*Riimide leidmine ja loomine.</p> <p>*Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.</p> <p>*Luuleteksti tõlgendamine.</p> <p>*Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.</p> <p>*Tekke- ja seletusmuistendi tunnused.</p> <p>*Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ja tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne).</p> <p>*Vanasõna ja kõnekäänu olemus.</p> <p>*Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused.</p>	<p><i>Õpilane:</i></p> <p>*tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi jt tuntumaid kõnekujundeid.</p> <p>*seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</p> <p>*mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes</p> <p>*seletab õpitud kõnekujundeid, rahvalaulu, muistendi ja muinasjutu olemust oma sõnadega.</p>	<p>*Vanasõnad. Õpetaja annab õpilastele segi aetud vanasõnad, õpilased panevad need kokku. Seejärel tutvutakse andmebaasiga folklore.ee. Iga rühm saab oma valdkonna (nt kodu, suhted, õppimine, töö, pere vms), rühmades valmistatakse eri vanasõnade põhjal plakat, esitlus, film vms. Seletatakse vanasõnade tähendust, leitakse selle kasutamise kohta näiteid igapäevaelust. Kirjutatakse omaloominguline töö, mille pealkirjaks on vanasõna.</p> <p>*Õuetund. Õpetaja korraldab tunni looduslikus pühapaigas, räägib ja koostab ülesanded rituaalidest, pühaduse mõistest ja sõna jõust.</p> <p>*Regilaul. Õpetaja loosib teemad ja õpilased koostavad rühmas regilaulu ning kannavad selle lauldes ette.</p> <p>*Pärimuslugude kogumine. Õpilased paluvad oma vanaemal, vanaisal, emal, isal või kellelgi teisel rääkida mõni lugu nende lapsepõlvest, oma pere traditsioonidest või uskumustest, seejärel koostavad veebiraamatu või koondavad lood muul moel.</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektselt keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses.</p> <p>Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine.</p> <p>Sotsiaalsained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained. Rahvakunst.</p>	

<p>*Teose teema ja idee.</p> <p>*Probleemi olemus.</p> <p>*Pea- ja kõrvaltegelane. Tüüptegelane.</p> <p>*Tegelastevahelise konflikti olemus.</p> <p>*Luuletuse vorm: salm ja riim.</p> <p>*Rahvalaulu olemus.</p> <p>*Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm.</p> <p>*Animafilmi olemus.</p>		<p>*Luule lugemine. Õpilased kuulavad õpetaja seletusi luule lugemise kohta, loevad õpetaja või enda valitud luuletusi, seletavad kujundite tähendust ja luuletuse mõtet, kannavad luuletuse klassis ette.</p> <p>*Teksti ilmestamine. Õpilased saavad lakoonilise, asjalikus stiilis sõnastatud teksti ja ilmestavad seda eri kõnekujunditega (epiteedid, võrdlused jt), seejärel loevad tekste üksteisele rühmades ette ja valitakse parim, mis kantakse ka klassis ette. Arutletakse selle üle, kuidas kujundid teksti sisu ja vastuvõttu mõjutavad.</p> <p>*Eri ajastu luule. Õpilased võrdlevad eri ajastutel ühel ja samal teemal kirjutatud luuletusi, võrdlevad sõnavara, kujundeid, mõtte edastamist, sõnumit jmLuuletöö. Õpetaja koostab töölehed luulega tegelemiseks, õpilane valib kaks ülesannet, nt luuletuse peast lugemine, luulepõimiku koostamine ühe luuletaja loominguga või mingi teema põhjal, luuletamine, luuleraamatu koostamine, luuletusse riimide leidmine, luuletuse jätkamine või alustamine vms.</p> <p>*Vigurluuletus, epiteedi ja võrdluse äratundmine. Õpilased täidavad töölehe tühjad kohad luuletuses, kus</p>	<p>Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering.</p> <p>Infotehnoloogia.</p> <p>Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine</p>	
--	--	--	--	--

		puuduvad epiteedid ja võrdlused. Seejärel loevad oma luuletuse ette		
Teksti esitus ja omalooming				
<p>Esitamine</p> <p>*Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)</p> <p>*Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>*Luuletuse esitamine peast.</p> <p>*Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p> <p>Rollimäng, rolliteksti esitamine</p> <p>Omalooming</p> <p>*Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>*Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>*Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>*Jutustamine.</p> <p>*Jutustuse ülesehitus.</p> <p>*Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis.</p> <p>*Sidus lausestus.</p> <p>*Otsikõne jutustuses.</p> <p>*Minavormis jutustamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p> <p>*kirjutab erineva pikkusega eri liigilisi omaloomingulisi töid sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis</p>	<p>*Luuletuse ja/või lühikese proosateksti päheõppimine ja ilmikas esitamine. Õpilane valib päheõppimiseks meelepärase luuletuse ja/või proosateksti, võib ka ise luuletuse/proosateksti valmis kirjutada ja siis selle pähe õppida. Õpetaja koostab tagasisidelehe, mille klassikaaslased täidavad.</p> <p>*Luulekava. Õpilased töötavad rühmas, valivad kavasse ühe või mitme luuletaja luuletusi, koostavad nendest teemakohase sisulise terviku, otsivad sobiva taustamuusika, pealkirjavastavad luulekava, salvestavad selle ja esitavad klassile või mõnel kooli üritusel</p> <p>*Dramatiseering ja näitlemine. Õpilased töötavad rühmas. Õpetaja tutvustab mõne etenduse näitel, kuidas valmib lavastus, jaotab rühmadele näidendi stseenid või mõne muu teose osad või lood (näiteks muistendid Kalevipojas, Vanapaganast vm). Õpilased jagavad ülesanded, kirjutavad eepilise loo põhjal dialoogid ja esitavad dramatiseeringu.</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Kirjeldava, jutustava ja arutleva teksti kirjutamine. Dramatiseering, tegelaskõne sõnastamine. Õigehääldus.</p> <p>Loodusained. Looduse kujutamine kirjandusteoses ja omaloomingulistes töodes. Keskkonnaprobleemide üle arutlemine ja neist kirjutamine.</p> <p>Sotsiaalained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Tegelase olemuse ja tegelastevaheliste suhete kujutamine.</p>	

<p>*Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:</p> <p>*loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus- või fantaasiajutt, mälestuslugu.</p> <p>*jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal, algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal.</p> <p>*looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg,</p> <p>*sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus, loo sündmustiku edasiarendus, uus või jätkuv lõpp loole, tegelastevaheline dialoog, kiri mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale</p>		<p>*Esitlus. Kirjandusteose tutvustuse koostamine rühmatööna, selle esitamine.</p> <p>*Kirjanduslik telesaade. Õpilased töötavad rühmas, vaatavad õpetaja juhendamisel mõnd kirjandussaadet ja saavad ülevaate sellest, kelle koostöös saade valmib (saatemeeskond). Seejärel arutavad koos, mis teemal nad saate teevad, mõtlevad sellele pealkirja ja jaotavad rollid (intervjueerija, kirjanik või tõlkija, operaator, lavastaja, kunstnik jt). Kirjandussaade filmitakse ja esitatakse klassile.</p>	<p>Ajastutruu tausta loomine.</p> <p>Kunstiained. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Rollimängudeks vajaliku ruumi (lava, stuudio jt) kujundamine, kostüümide kavandamine. Muusikalise tausta kujundamine. Teater, film.</p> <p>Matemaatika. Arvutusoskuse kasutamine dramatiseeringu, telemängu jm ettevalmistamisel.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskondade kasutamine, ülesannete vormistamine.</p>	
<p>Kirjandustekstide valik Teemavaldkonnad: <u>*Väärtused ja kõlblus.</u></p>				

Enesehinnang. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Arusaamine heast ja halvast. Õigus ja ebaõigus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud.

*Kodus ja koolis

Perekond. Kodu turvalisus. Vägivald kodus. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ning aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel.

*Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus

Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislakus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad.

*Mängiv inimene

Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid.

*Keskond ja ühiskonna jätkusuutlik areng

Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaaegade omanäolisus.

*Kodanikuühiskond ja rahvussuhted

Minu juured. Seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega.

*Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon

Avastamisrõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas. Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.

Terviklikult käsitletavat teosed

E. Bornhöhe "Tasuja", F. Molnar "Pal-tänavä poisid", H. Nõu "Pea suu!", H. Nõu "Tõmba uttu!", L. Tungal "Varesele valu".

Lisaks 2-3 raamatut soovituslikest teostest teeb õpetaja. Valik avaldatakse kooli kodulehel.

Rahvaluuletekstid.

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. „Kalevala” lood. Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid.

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku

Õpitulemused 6.klassis

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktaase / rakendamine	Kõrgtaase / arutlemine
Lugemine			
Oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt kaks eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat teost;
loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad lugemist;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti raskustega, vajad abi mõtestamisel ja lugemisel;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti küllaltki ladusalt ja mõtestatult, väärtustad kirjandust;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad kirjandust;
tutvustad loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest;	tutvustad ette antud tegevuskava alusel loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled tugisõnade abil oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest;	tutvustad iseseisvalt loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb üldjoontes ladusalt oma lugemismuljetest, - elamustest ja -kogemustest;	tutvustad loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneled oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest;
Jutustamine			
Jutustad tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustad kavapunktide järgi või märksõnade toel mõningaste eksimuste ja/ või ebakohasusega;	jutustad enam-vähem soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustad soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
jutustad mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad üldjoontes, kuid raskustega mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad mõttelt enam- vähem sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustad korrekselt ja ladusalt mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
jutustad piltteksti põhjal ja selgitad selle sisu;	jutustad tugisõnadele või fraasidele toetudes piltteksti põhjal ja selgitad selle sisu,	jutustad enam- vähem iseseisvalt piltteksti põhjal ja selgitad selle sisu;	jutustad iseseisvalt ja ladusalt piltteksti põhjal ja selgitad selle sisu

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad ette antud tugiküsimuste abil teksti kohta eriliigilisi küsimusi,	Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad vähese abiga teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: koostad iseseisvalt teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid õpetaja suunamisel teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid vähese suunamise abil teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid omaalgatuslikult teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;
vastad teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastad teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega, toetudes suunamisele ja abistavale osutamisele;	vastad enam-vähem korrektselt teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastad korrektselt teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
koostad teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	üksikasjalike näpunäidete abil koostad teksti kohta sisukava, kasutades märksõnu;	mõningase abi ja juhendamisega koostad teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	koostad iseseisvalt ja raskusteta teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
leiad lõigu kesksed mõtted;	suunavate küsimuste abil leiad lõigu kesksed mõtted	leiad lõigu kesksed mõtted, vajades keerulisema tekstikatke puhul abi;	leiad iseseisvalt lõigu kesksed mõtted;
järjestad teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha;	mõningaste raskustega järjestad teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha, vajad abi tugiküsimuste näol;	järjestad enam-vähem õigesti teksti põhjal sündmused, määrad nende toimumise aja ja koha, võib esineda üksikuid eksimusi;	järjestad korrektselt ja loogiliselt teksti põhjal sündmused, määrad iseseisvalt ja raskusteta nende toimumise aja ja koha;
kirjeldad loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid nende omavahelisi suhteid, hindad nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	tugiskeemide abil kirjeldad loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid suunavate küsimuste abil nende omavahelisi suhteid, hindad mõningaste raskustega nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	kirjeldad üldjoontes tabavalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid üksikute suunamiste abil nende omavahelisi suhteid, hindad enam-vähem adekvaatselt nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;	kirjeldad loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid nende omavahelisi suhteid, hindad nende käitumist, võrdled iseennast mõne tegelasega;
otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	üksikasjalise juhendamise toel otsid teavet tundmatute sõnade kohta,	otsid üldjoontes iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;

	tähenduse mõistmisel vajad mitmekordset kordamist;		tähenduse ja kasutad aktiivselt kõnes ja kirjas;
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
tunned ära ja kasutad enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	mõningase abiga tunned ära ja kasutad käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	toetudes analoogiale, tunned ära käsitletavates tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	tunned ära ja kasutad sobivalt ja väljendusrikkalt käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
mõtestad luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestad suunavate küsimuste abil luuletuse tähendust, tuginedes teiste ja enda elamustele ning kogemustele;	mõtestad mõningatele suunavatele küsimustele toetudes luuletuse tähenduse iseenda või teiste elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestad luuletuse tähenduse iseenda ja teiste elamustele ja kogemustele tuginedes
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
seletad oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	toetudes suunavatele küsimustele seletad oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletad enam- vähem korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletad korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust, tuues näiteid;
Esitamine			
esitad peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust	esitad peast luuletuse või rolliteksti, puudujääkidega esituse ladususes, selguses ja tekstitäpsuses;	esitad peast luuletuse või rolliteksti, jälgides üldjoontes esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad peast luuletuse või rolliteksti, jälgides läbimõeldult esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust
Omalooming			
kirjutad erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.	kirjutad tugivahenditele toetudes erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, sooritusel esineb olulisi eksimusi.	kirjutad enam-vähem iseseisvalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid eksimusi.	kirjutad väljendusrikkalt ja loovalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

KIRJANDUSE AINEKAVA 7. KLASSILE (NÄDALAS TUNDE 2, KOKKU 70)

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Klassi lõpetamisel õpilane:

1) lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;

2) jutustamine

- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

3) teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;
- arutleb kirjandusliku tervikteksi või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;

- seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;
- 4) esitamine
- esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 5) omalooming
- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
  - kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Teema	Õpitulemused Õpipädevused (õpioskused)	Metoodilised soovitused (jaotus kolmeks õppemeetodite rühmaks: frontaalne töö-F; koosõppimine-K; iseõppimine – I)	Soovitused lõimingu osas (jaotus kolmeks: üldpädevused (ka valdkonnapädevus) – ÜV; läbivad teemad – L; teised ained – T, kusjuures sulgudes tuuakse teema)	Soovitused hindamise osas (hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi)
Lugemine ja jutustamine				
Lugemine *Lugemise iseseisev eesmärgistamine. *Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. *Eesmärgistatud ülelugemine. *Erinevate lugemistehnikate valdamine. *Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. *Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.	Õpilane: *loeb läbi vähemalt 4 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost; *loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist; *oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega;	*Eesmärgistatud lugemine. Enne tervikteose lugemist annab õpetaja õpilastele erilaadseid ülesandeid selle kohta, mida lugemisel eriliselt tähele panna. Lugemise ajal teevad õpilased märkmeid või märgivad teoses kohad, mis on nende ülesandega seotud. *Tekstilähedane jutustamine. Lugemise käigus või pärast lugemist teksti sisu märksõnadega, joonistusena, skeemina või muul	Lõiming Eesti keel. Korrektnee keelekasutus, tegelaste keelekasutuse analüüs, teose stiil, dramatiseeringu dialoogide kirjutamine. Võõrkeeled. Eri maade tõlgitud kirjandusteostega tutvumine, emakeele kõrval huvi äratamine teiste keelte vastu.	Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (sh esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust

<p>*Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>*Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega.</p> <p>*Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>*Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Jutustamine</p> <p>*Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.</p> <p>*Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>*Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p> <p>*Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega.</p>	<p>*suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>moel fikseerimine, kokkuvõtte põhjal oma sõnadega teksti ümberjutustamine.</p> <p>*Juhendatud lugemine. Õpilased loevad kordamööda kõva häälega teksti, õpetaja esitab lugemise käigus teksti kohta küsimusi, et õhutada õpilasi teksti üle arutlema.</p> <p>*Pimekohting raamatuga. Õpetaja pakib raamatud paberisse või paneb raamatud lauale, kaaned alaspidi. Iga õpilane valib raamatu autorit, pealkirja ja sisu teadmata, loeb seda 20 minutit iseseisvalt, seejärel tutvustab ühe minuti jooksul teistele ja otsustab, kas loeb raamatu lõpuni või valib uue teose. Õpilane põhjendab oma otsust.</p> <p>*Fotoromaan. Õpilased koostavad loetud teose põhjal paaris või rühmas töötades digipiltidest slaidikava. fotoromaani. Selleks valitakse teosest sobivad katkendid, leitakse või tehakse ise sobivad fotod, kirjutatakse tekst või kasutatakse teose tsitaate, lisatakse muusika.</p> <p>*Loovkirjutamine. Õpilased kirjutavad teose tegelasele kirja, teosele jätku, arendavad mõnd stseeni, lisavad uue tegelase või arendavad teost muul loomingulisel moel.</p>	<p>Loodusained. Teose tegevuspaigad, looduse, inimese ja looduse suhete kujutamine teoses, arutlemine keskkonnaga seotud teemadel.</p> <p>Sotsiaalsained. Teose olustik, tegelaste vahelised suhted, teoses kujutatud ajastu ja selle seotus tänapäevaga. Teose tegevusaeg, sündmused, ajalooline taust. Tegelastevahelised suhted, probleemid ja nende lahendamine, klassikaaslastega rühmas suhtlemine.</p> <p>Kunstiained. Raamatuillustratsioonide vaatlus, fotoromaani koostamine, lavakujunduse joonistamine, teose illustreerimine, veebilehe kujundamine.</p> <p>Infotehnoloogia. Info otsimine internetist, tekstitöötlus, kujundus veebipõhiste keskkondade kasutamine.</p>	<p>ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnatega. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid</p>
---	---	--	---	--

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
<p>Mõisted. *Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul. *Eepika, lüürika, dramaatika. *Eepos, romaan, jutustus, novell. *Ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärs. *Tragöödia, komöödia.</p> <p>Teksti kui terviku mõistmine. *Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ning ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelaserühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Mitme teose peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüpategelasi. *Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine,</p>	<p>Õpilane: *oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; *kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; *kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle; *kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi; *arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust; *leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p>	<p>*Küsimused. Õpilane tutvub küsimuste liikidega ja koostab teksti põhjal küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. *Küsimused. Üleklassitöös koostatakse küsimusi enne teksti (teose) lugemist (ennustamine, millistele küsimustele saadakse teost lugedes vastus); lugemise käigus (millele saadi vastus, millele mitte, miks jne); pärast lugemist (miks nii juhus, mida sina oleksid teisiti teinud, miks jne). *Töö teosega. Õpilane leiab loetud teosest tsitaate, arhaisme, slängi, kõne- ja lausekujundeid, annab loetule hinnangu, sõnastab oma arvamuse, põhjendab oma arvamust. *Töö väidete ja tsitaatidega. Õpetaja jagab klassile teose sisu kohta kirjutatud väited. Õpilased leiavad lugedes tsitaate, mis väidet toetaks või vaidleks sellele vastu. *Meelespea. Õpilane koostab veebis või paberil kirjanduse põhimõistete meelespea ja tutvustab seda klassikaaslastele.</p>	<p>Lõiming Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine folkloorsetes lugedes, looduse isikustamine. Sotsiaalsained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses. Kunstiained. Rahvakunst. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering. Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste</p>

<p>kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.</p> <p>*Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine</p> <p>*Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p> <p>Teksti mõistmist toetavad tegevused</p> <p>*Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>*Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.</p> <p>*Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>*Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine.</p>	<p>*otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;</p> <p>*tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>*oskab luuletusi lahti mõtestada;</p> <p>*eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ning rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike ning oskab nimetada nende tunnuseid;</p> <p>*oskab seletada õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;</p> <p>*seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.</p>	<p>*Vestlusring. Pärast teose lugemist arutletakse õpetaja koostatud ülesannete järgi rühmas teose probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle, tehakse järeldusi, avaldatakse argumenteeritud arvamusi. Õpilased vahetavad rühmi, selgitavad oma seisukohti ja täiendavad oma töölehti teiste mõtetega. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada.</p> <p>*Sõnavaratöö. Õpilased kirjutavad tekstist välja tundmatud sõnad, leiavad tähenduse ja kasutavad sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomisõpilane kirjutab kirja teose tegelasele, teose põhjal arvustuse, lugemissoovituse või kokkuvõtte.</p> <p>*Õpilane joonistab või visualiseerib muul moel teose tegelast või tegevuskohta.</p> <p>*Õpilane kehastub mõneks tegelaseks ja analüüsib mõnd sündmust, probleemi, kirjeldab teist tegelast või jutustab temaga juhtunust oma vaatepunktist.</p> <p>*Õpilane kirjutab tegelase päevikulehekülje, fikseerib sissekande aja ja koha.</p> <p>*Teose illustreerimine. Õpilane illustreerib mõnd teose lehekülge,</p>	<p>(ühis)töökeskkondade kasutamine.</p>	
--	---	---	---	--

<p>*Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine.</p> <p>*Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>*Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine</p> <p>*Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>*Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p>		<p>valides enim meeldinud tegelase, tegevuskoha, sündmuse vm, ja põhjendab oma valikutel Vanasõnad. Õpetaja annab õpilastele segi aetud vanasõnad, õpilased panevad need kokku. Seejärel tutvutakse andmebaasiga folklore.ee. Iga rühm saab oma valdkonna (nt kodu, suhted, õppimine, töö, pere vms), rühmades valmistatakse eri vanasõnade põhjal plakat, esitlus, film vms. Seletatakse vanasõnade tähendust, leitakse selle kasutamise kohta näiteid igapäevaelust. Kirjutatakse omaloominguline töö, mille pealkirjaks on vanasõna.</p> <p>*Tutvutakse Eesti kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi jt veebilehtega ja uuritakse, millega muuseumid tegelevad ja mida nende kogud sisaldavad. Arutletakse kultuuri ja pärimuse teemadel.</p> <p>*Rahvariided. Tutvutakse kohalike ja Eesti eri paikade rahvariieetega, uuritakse rahvariieete märgilist tähendust.</p> <p>*Õuetund. Õpetaja korraldab tunni looduslikus pühapaigas, räägib ja koostab ülesanded rituaalidest, pühaduse mõistest ja sõna jõust.</p>		
--	--	---	--	--

<p>*Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>*Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>*Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule.</p> <p>*Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Kõnekäänu, vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.</p> <p>*Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p> <p>*Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.</p> <p>*Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromani tunnused. Reisikirja olemus.</p>		<p>*Regilaul. Õpetaja loosib teemad ja õpilased koostavad rühmas regilaulu ning kannavad selle lauldes ette.</p> <p>*Pärimuslugude kogumine. Õpilased paluvad oma vanaemal, vanaisal, emal, isal või kellelgi teisel rääkida mõni lugu nende lapsepõlvest, oma pere traditsioonidest või uskumustest, seejärel koostavad veebiraamatu või koondavad lood muul moel.</p> <p>*Luule lugemine. Õpilased kuulavad õpetajaseletusi luule lugemise kohta, loevad õpetaja või enda valitud luuletusi, seletavad kujundite tähendust ja luuletuse mõtet, kannavad luuletuse klassis ette.</p> <p>*Teksti ilmestamine. Õpilased saavad lakoonilise, asjalikus stiilis sõnastatud teksti ja ilmestavad seda eri kõnekujunditega (epiteedid, võrdlused jt), seejärel loevad tekste üksteisele rühmades ette ja valitakse parim, mis kantakse ka klassis ette. Arutletakse selle üle, kuidas kujundid teksti sisu ja vastuvõttu mõjutavad.</p> <p>*Eri ajastu luule. Õpilased võrdlevad eri ajastutel ühel ja samal teemal kirjutatud luuletusi, võrdlevad sõnavara, kujundeid, mõtte edastamist, sõnumit jm.</p>		
---	--	---	--	--

<p>*Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Kirjandusteose dramatiseering.</p> <p>*Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.</p> <p>*Arvustuse olemus</p>		<p>*Kava. Õpilased koostavad veebis või paberil pärast teatriskäiku või telelavastuse vaatamist etenduse kava.</p> <p>*Arvustus. Õpilased kirjutavad pärast etenduse või filmi vaatamist arvustuse</p>		
Teksti esitus ja omalooming				
<p>Esitus</p> <p>*Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine. Korrektne kehahoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine.</p> <p>*Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>*Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoog või monoloog). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.</p> <p>Omalooming</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust;</p> <p>*koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;</p> <p>*kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöökirjeldus) või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti;</p> <p>*kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed</p>	<p>*Luulekava. Õpilased töötavad rühmas, valivad kavasse ühe või mitme luuletaja luuletusi, koostavad nendest teemakohase sisulise terviku, otsivad sobiva taustamuusika, pealkirjavastavad luulekava, salvestavad selle ja esitavad klassile või mõnel kooli üritusel</p> <p>*Dramatiseering ja näitlemine. Õpilased töötavad rühmas. Õpetaja tutvustab mõne etenduse näitel, kuidas valmib lavastus, jaotab rühmadele näidendi stseenid või mõne muu teose osad või lood (näiteks muistendid Kalevipojas, Vanapaganast vm). Õpilased jagavad ülesanded, kirjutavad eepilise loo põhjal dialoogid ja esitavad dramatiseeringu.</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Korrektse keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Kirjeldava, jutustava ja arutleva teksti kirjutamine. Dramatiseering, tegelaskõne sõnastamine. Õigehääldus.</p> <p>Loodusained. Looduse kujutamine kirjandusteoses ja omaloomingulistes töödes. Keskkonnaprobleemide üle arutlemine ja neist kirjutamine.</p> <p>Sotsiaalsained. Arutlemine, oma ja teiste arvamusga arvestamine,</p>	

<p>*Õpilased kirjutavad õpetaja valikul lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:</p> <p>*muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, naljaloo kõnekäändude põhjal, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tekstis toimunud sündmuste eeloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, mitme teose peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi jm;</p> <p>*ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuletuse teksti dramatiseringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja jm;</p> <p>*muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste</p>		<p>*Esitlus. Kirjandusteose tutvustuse koostamine rühmatööna, selle esitamine.</p> <p>*Kirjanduslik telesaade. Õpilased töötavad rühmas, vaatavad õpetaja juhendamisel mõnd kirjandussaadet ja saavad ülevaate sellest, kelle koostöös saade valmib (saatemeeskond). Seejärel arutavad koos, mis teemal nad saate teevad, mõtlevad sellele pealkirja ja jaotavad rollid (intervjueerija, kirjanik või tõlkija, operaator, lavastaja, kunstnik jt). Kirjandussaade filmitakse ja esitatakse klassile.</p> <p>*Arvustuse kirjutamine</p>	<p>töö rühmas. Tegelase olemuse ja tegelastevaheliste suhete kujutamine. Ajastutruu tausta loomine.</p> <p>Kunstiained. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Rollimängudeks vajaliku ruumi (lava, stuudio jt) kujundamine, kostüümide kavandamine. Muusikalise tausta kujundamine. Teater, film.</p> <p>Matemaatika. Arvutusoskuse kasutamine dramatiseringu, telemängu jm ettevalmistamisel.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine, ülesannete vormistamine.</p>	
---	--	--	--	--

juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse jm; *teemamapi või lühiuurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta.				
<p>Tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad: väärtused ja kõlblus (nt enesehinnang, eneseväärikus, ausus enese ja teiste vastu, õiglus ja ebaõiglus jts), kodus ja koolis (nt perekond, kodu turvalisus, armastus oma kodu ja koduste vastu, inimeste-vahelised suhted, sallivus jt), omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus (nt eri kultuurid, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jm kultuur, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse jts), mängiv inimene (nt ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, loova mõtteviisi rakendamine, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jts), keskkond ja jätkusuutlik areng (nt austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, loodus kui ilu allikas jts), kodanikuühiskond ja rahvussuhted (nt seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, kodupaiga väärtustamine jts), teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon (nt tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides jts)</p> <p>Terviklikult loetavad teosed: E. Bornhöhe "Tasuja", L. Koidula "Säärane mulk", K. Reimus "Haldjatants", O. Luts "Kevade", A. Vallik "Kuidas elad, Ann?", B. Lebert "Crazy". Lisaks 2-3 raamatut soovituslikest teostest teeb õpetaja. Valik avaldatakse kooli kodulehel</p>				
<p>Rahvaluule tekstivalik. Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (laulud sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.</p>				
<p>Põhjalikumalt käsitletavat autorid. Sissevaateid Lydia Koidula, Juhan Liivi, Oskar Lutsu, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli ja Marie Underi ning Jaan Tätte elu-, tegevus- ja loominguloosse</p>				

Õpitulemused 7. klass

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			

Oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;	Oled läbi lugenud vähemalt kaks eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;	Oled läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;	Oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost.
Loed eakohast kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad lugemist;	loed ja mõtestad eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti raskustega;	loed eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja tekstist arusaamisel esineb mõningaid raskusi, mõistad lugemise tähtsust;	loed eakohast ja erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad lugemist.
Tutvustad loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;	tead üldjoontes loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme;	tead ja oskad tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;	tead ja oskad väljendusrikkalt ning haaravalt rääkida/kirjutada loetud raamatu sisust, tegelastest, probleemidest ja sõnumist. Oskad leida seoseid oma isiklike ja teiste kogemustega.
Jutustamine			
Jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	abimaterjalile toetudes jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest;	jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, kuid esineb üksikuid eksimusi;	jutustad kokkuvõtvalt ja olulist silmas pidades loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, pidades korrektselt kinni nõuetekohasest juhendist.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;	vastad teksti põhjal faktiküsimustele;	vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;	vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele. Oskad loetu põhjal luua üldistavat uut teksti.

Kasutad esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;	kasutad lihtsamate esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;	kasutad esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;	kasutad esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult ja tabavalt tekstinäiteid ja tsitaate.
Kirjeldad teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled teose olulisemad sündmused;	kirjeldad üldjoontes teoses kujutatud tegevusaega ja kohta, määratled teose sündmused;	kirjeldad teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled teose olulisemad sündmused;	kirjeldab täpselt (lisades põhjendusi) teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled põhjalikult kõik teose olulisemad sündmused.
Kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi;	kirjeldab üldjoontes teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, lihtsustatult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled mõningal määral tegelasi;	kirjeldab enam-vähem olulist tabades teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled etteantud kriteeriumide põhjal tegelasi;	kirjeldab detailselt teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, oskad näha seoseid ümbritseva eluga.
Arutled kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;	avaldab napilt arvamust kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;	arutled enam-vähem loogiliselt kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;	arutled veenvalt ja loogiliselt kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle. Teed järeldusi, lood seoseid.
Leiad tekstist kesksed mõtted, sõnastad loetud teose teema ja peamõtte, kirjutad teksti põhjal kokkuvõtte;	leiad vastused küsimustele, mis aitavad leida tekstist enam-vähem olulised mõtted ja sõnastad loetud teose teema ja peamõtte, kirjutad teksti põhjal algelise kokkuvõtte;	leiad tekstist olulised mõtted, sõnastad loetud teose teema ja peamõtte, kirjutad teksti põhjal kokkuvõtte;	leiad tekstist kesksed mõtted, sõnastad korrektselt loetud teose teema ja peamõtte, kirjutad teksti põhjal kokkuvõtte, mis toetub olulisele.
Otsid teavet tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	leiad üles tundmatud sõnad, otsid suunamiselt seletuse nende kohta;	otsid seletuse tundmatute sõnade kohta, oled valdavalt endale selgeks teinud nende tähenduse;	otsid seletuse tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse ja kasutate neid oma kõnes ja keeles.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
Tunned ära ja kasutad enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;	tuletad meelde mõisted ja abi kasutades tunned tekstides ära epiteedid, isikustamise ja võrdlused;	enamasti tunned ära ja kasutad enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi;	tunned ära ja kasutad tabavalt ning loovalt enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi.
Selgitad õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;	selgitad suunavate küsimuste abil õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;	selgitad üldjoontes õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;	selgitad õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust ning oskad teksti nendega ilmestada.
Mõtestad luuletuse peamõtte iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	abistamisel ja suunamisel leiad luuletuse peamõtte;	mõtestad üldjoontes luuletuse peamõtte iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	mõtestad iseseisvalt ja loogiliselt luuletuse peamõtte iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
Eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnuseid;	tunned ära rahvaluule lühivormid (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liigid, nimetad nende tunnuseid;	eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul, riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnuseid;	eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul, riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnused. Kasutad omaloomingulistes tekstides ja leiad lugemisvara hulgast.
Seletad oma sõnadega ära eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemuse;	tunned ära jutustuse, valmi, eepose, ballaadi ning komöödia;	seletad oma sõnadega ära eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemuse;	seletad oma sõnadega ära eepose, jutustuse, valmi, ballaadi ning komöödia olemuse. Tood näiteid.

Esitamine			
Esitad peast luule- või proosateksti, jälgid esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad abivahendit kasutades või peast luule- või proosateksti;	esitad peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja diktsiooniga peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
Omalooming			
Kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus/miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu/muistendi) teksti;	suudad kirjutada algelise sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus/miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu/muistendi) teksti;	kirjutad tervikliku sisu ja kohati ühekülgse sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus/miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu/muistendi) teksti;	kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega, loogilise ja sidusa kirjeldava (tegelase iseloomustus/miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu/muistendi) teksti.
Kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja;	kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil. Esineb lausestusraskusi, stiilivigu ja vormistuses on mõned vastuolud. Esineb õigekirjavigu;	kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Sõnavara ja lausestus on kohati	kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades ja võrreldes oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Tekst on liigendatud tervik, lausestus mitmekülgne, sõnavara ulatuslik.

		üh külgsed. Esineb üksikuid õige kirja- ja stiilivigu;	
--	--	--	--

KIRJANDUSE AINEKAVA 8. KLASSILE (NÄDALAS TUNDE 2, KOKKU 70)

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Klassi lõpetamisel õpilane:

1) lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;

2) jutustamine

- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

3) teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;
- arutleb kirjandusliku tervikteksi või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;
  - seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;
- 4) esitamine
- esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 5) omalooming
- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
  - kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Teema	Õpitulemused Õpipädevused (õpioskused)	Metoodilised soovitusel (jaotus kolmeks õppemeetodite rühmaks: frontaalne töö-F; koosõppimine-K; iseõppimine – I)	Soovitusel lõimingu osas (jaotus kolmeks: üldpädevused (ka valdkonnapädevus) – ÜV; läbivad teemad – L; teised ained – T, kusjuures sulgudes tuuakse teema)	Soovitusel hindamise osas (hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi)
Lugemine ja jutustamine				
Lugemine *Lugemise iseseisev eesmärgistamine. *Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Eri-nevate lugemistehnikate valdamine.	Õpilane: *loeb läbi vähemalt 4 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost; *loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist; *oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi,	*Eesmärgistatud lugemine. Enne tervikteose lugemist annab õpetaja õpilastele erilaadseid ülesandeid selle kohta, mida lugemisel eriliselt tähele panna. Lugemise ajal teevad õpilased märkmeid või märgivad teoses kohad, mis on nende ülesandega seotud.	Lõiming Eesti keel. Korrektnee keelekasutus, tegelaste keelekasutuse analüüs, teose stiil, dramatiseeringu	Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (sh

<p>*Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. *Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. *Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. *Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. *Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. *Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Jutustamine *Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. *Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. *Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. *Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega.</p>	<p>probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega; *suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>*Tekstilähedane jutustamine. Lugemise käigus või pärast lugemist teksti sisu märksõnadega, joonistusena, skeemina või muul moel fikseerimine, kokkuvõtte põhjal oma sõnadega teksti ümberjutustamine. *Juhendatud lugemine. Õpilased loevad kordamööda kõva häälega teksti, õpetaja esitab lugemise käigus teksti kohta küsimusi, et õhutada õpilasi teksti üle arutlema. *Pimekohting raamatuga. Õpetaja pakib raamatud paberisse või paneb raamatud lauale, kaaned alaspidi. Iga õpilane valib raamatu autorit, pealkirja ja sisu teadmata, loeb seda 20 minutit iseseisvalt, seejärel tutvustab ühe minuti jooksul teistele ja otsustab, kas loeb raamatu lõpuni või valib uue teose. Õpilane põhjendab oma otsust. *Fotoromaan. Õpilased koostavad loetud teose põhjal paaris või rühmas töötades digipiltidest slaidikava. fotoromaani. Selleks valitakse teosest sobivad katkendid, leitakse või tehakse ise sobivad fotod, kirjutatakse tekst või kasutatakse teose tsitaate, lisatakse muusika. *Loovkirjutamine. Õpilased kirjutavad teose tegelasele kirja, teosele jätku, arendavad mõnd stseeni, lisavad uue</p>	<p>dialoogide kirjutamine. Võõrkeeled. Eri maade tõlgitud kirjandusteostega tutvumine, emakeele kõrval huvi äratamine teiste keelte vastu. Loodusained. Teose tegevuspaigad, looduse, inimese ja looduse suhete kujutamine teoses, arutlemine keskkonnaga seotud teemadel. Sotsiaalained. Teose olustik, tegelaste vahelised suhted, teoses kujutatud ajastu ja selle seotus tänapäevaga. Teose tegevusaeg, sündmused, ajalooline taust. Tegelastevahelised suhted, probleemid ja nende lahendamine, klassikaaslastega rühmas suhtlemine.</p>	<p>esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid</p>
---	---	---	---	---

		tegelase või arendavad teost muul loomingulisel moel.	Kunstiained. Raamatuillustratsioonide vaatlus, fotoromaani koostamine, lavakujunduse joonistamine, teose illustreerimine, veebilehe kujundamine. Infotehnoloogia. Info otsimine internetist, tekstitöötlus, kujundus veebipõhiste keskkondade kasutamine
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Mõisted. *Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul. *Eepika, lüürika, draamatika. *Eepos, romaan, jutustus, novell. *Ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss. *Tragöödia, komöödia. Teksti kui terviku mõistmine. *Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane.	Õpilane: *oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; *kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; *kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;	* Küsimused. Õpilane tutvub küsimuste liikidega ja koostab teksti põhjal küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. * Küsimused. Üleklassitöös koostatakse küsimusi enne teksti (teose) lugemist (ennustamine, millistele küsimustele saadakse teost lugedes vastus); lugemise käigus (millele saadi vastus, millele mitte,	Lõiming Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektse keele kasutamine suulisel ja kirjalikus eneseväljenduses. Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine

<p>Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ning ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.</p> <p>Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Mitme teose peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüp tegelasi.</p> <p>*Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.</p> <p>*Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine</p> <p>*Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>	<p>*kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;</p> <p>*leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>*otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;</p> <p>*tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>*oskab luuletusi lahti mõtestada;</p> <p>*eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu</p>	<p>miks jne); pärast lugemist (miks nii juhus, mida sina oleksid teisiti teinud, miks jne).</p> <p>*Töö teosega. Õpilane leiab loetud teosest tsitaate, arhaisme, slängi, kõne- ja lausekujundeid, annab loetule hinnangu, sõnastab oma arvamuse, põhjendab oma arvamust.</p> <p>*Töö väidete ja tsitaatidega. Õpetaja jagab klassile teose sisu kohta kirjutatud väited. Õpilased leiavad lugedes tsitaate, mis väidet toetaks või vaidleks sellele vastu.</p> <p>*Meelespea. Õpilane koostab veebis või paberil kirjanduse põhimõistete meelespea ja tutvustab seda klassikaaslastele.</p> <p>*Vestlusring. Pärast teose lugemist arutletakse õpetaja koostatud ülesannete järgi rühmas teose probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle, tehakse järeldusi, avaldatakse argumenteeritud arvamusi. Õpilased vahetavad rühmi, selgitavad oma seisukohti ja täiendavad oma töölehti teiste mõtetega. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada.</p> <p>*Sõnavaratöö. Õpilased kirjutavad tekstist välja tundmatud sõnad, leiavad tähenduse ja kasutavad sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomine. Õpilane</p>	<p>folkloorsetes lugudes, looduse isikustamine.</p> <p>Sotsiaalsed. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained. Rahvakunst. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine</p>	
--	--	---	--	--

<p>Teksti mõistmist toetavad tegevused</p> <p>*Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>*Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.</p> <p>*Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>*Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine.</p> <p>*Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>*Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest</p>	<p>(regilaul ja riimiline rahvalaul) ning rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike ning oskab nimetada nende tunnuseid;</p> <p>*oskab seletada õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;</p> <p>*seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.</p>	<p>kirjutab kirja teose tegelasele, teose põhjal arvustuse, lugemissoovituse või kokkuvõtte.</p> <p>*Õpilane joonistab või visualiseerib muul moel teose tegelast või tegevuskohta.</p> <p>*Õpilane kehastub mõneks tegelaseks ja analüüsib mõnd sündmust, probleemi, kirjeldab teist tegelast või jutustab temaga juhtunust oma vaatepunktist.</p> <p>*Õpilane kirjutab tegelase päevikulehekülje, fikseerib sissekande aja ja koha.</p> <p>*Teose illustreerimine. Õpilane illustreerib mõnd teose lehekülge, valides enim meeldinud tegelase, tegevuskoha, sündmuse vm, ja põhjendab oma valikutel Vanasõnad. Õpetaja annab õpilastele segi aetud vanasõnad, õpilased panevad need kokku. Seejärel tutvutakse andmebaasiga folklore.ee. Iga rühm saab oma valdkonna (nt kodu, suhted, õppimine, töö, pere vms), rühmades valmistatakse eri vanasõnade põhjal plakat, esitus, film vms. Seletatakse vanasõnade tähendust, leitakse selle kasutamise kohta näiteid igapäevaelust. Kirjutatakse omaloominguline töö, mille pealkirjaks on vanasõna.</p>		
--	--	---	--	--

<p>teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine</p> <p>*Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.</p> <p>*Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>*Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p> <p>*Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine</p> <p>*Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>*Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule.</p> <p>*Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul.</p>		<p>*Tutvutakse Eesti kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi jt veebilehtega ja uuritakse, millega muuseumid tegelevad ja mida nende kogud sisaldavad. Arutletakse kultuuri ja pärimuse teemadel.</p> <p>*Rahvariided. Tutvutakse kohalike ja Eesti eri paikade rahvariieetega, uuritakse rahvariieete märgilist tähendust.</p> <p>*Õuetund. Õpetaja korraldab tunni looduslikus pühapaigas, räägib ja koostab ülesanded rituaalidest, pühaduse mõistest ja sõna jõust.</p> <p>*Regilaul. Õpetaja loosib teemad ja õpilased koostavad rühmas regilaulu ning kannavad selle lauldes ette.</p> <p>*Pärimuslugude kogumine. Õpilased paluvad oma vanaemal, vanaisal, emal, isal või kellelgi teisel rääkida mõni lugu nende lapsepõlvest, oma pere traditsioonidest või uskumustest, seejärel koostavad veebiraamatu või koondavad lood muul moel.</p> <p>*Luule lugemine. Õpilased kuulavad õpetajaseletusi luule lugemise kohta, loevad õpetaja või enda valitud luuletusi, seletavad kujundite tähendust ja luuletuse mõtet, kannavad luuletuse klassis ette.</p> <p>*Teksti ilmestamine. Õpilased saavad lakoonilise, asjalikus stiilis sõnastatud</p>		
--	--	---	--	--

<p>Muinasjutu tunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Muistendi tunnused. Müüdi tunnused.</p> <p>*Kõnekäänu, vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.</p> <p>*Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p> <p>*Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.</p> <p>*Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.</p> <p>*Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Kirjandusteose dramatiseering.</p> <p>*Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.</p> <p>*Arvustuse olemus.</p>		<p>teksti ja ilmestavad seda eri kõnekujunditega (epiteedid, võrdlused jt), seejärel loevad tekste üksteisele rühmades ette ja valitakse parim, mis kantakse ka klassis ette. Arutletakse selle üle, kuidas kujundid teksti sisu ja vastuvõttu mõjutavad.</p> <p>*Eri ajastu luule. Õpilased võrdlevad eri ajastutel ühel ja samal teemal kirjutatud luuletusi, võrdlevad sõnavara, kujundeid, mõtte edastamist, sõnumit jm.</p> <p>*Kava. Õpilased koostavad veebis või paberil pärast teatriskäiku või telelavastuse vaatamist etenduse kava.</p> <p>*Arvustus. Õpilased kirjutavad pärast etenduse või filmi vaatamist arvustuse</p>		
Teksti esitus ja omalooming				
<p>Esitus</p> <p>*Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, taotledes</p>	<p>Luulekava. Õpilased töötavad rühmas, valivad kavasse ühe või mitme luuletaja luuletusi, koostavad nendest teemakohase sisulise terviku, otsivad</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Korrekse keele kasutamine suulises ja kirjalikus</p>	

<p>kohase sõnavara, tempo ning hääle-tugevuse valimine. Korrektnes keha hoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine.</p> <p>*Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>*Luuletuse esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoog või monoloog). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.</p> <p>Omalooming</p> <p>*Õpilased kirjutavad õpetaja valikul lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:</p> <p>*muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, naljaloo kõnekäändude põhjal, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, mitme teose peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusena jm;</p> <p>*ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi,</p>	<p>esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust;</p> <p>*koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;</p> <p>*kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöökirjeldus) või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti;</p> <p>*kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed.</p>	<p>sobiva taustamuusika, pealkirjavastavad luulekava, salvestavad selle ja esitavad klassile või mõnel kooli üritusel</p> <p>*Dramatiseering ja näitlemine. Õpilased töötavad rühmas. Õpetaja tutvustab mõne etenduse näitel, kuidas valmib lavastus, jaotab rühmadele näidendi stseenid või mõne muu teose osad või lood (näiteks muistendid Kalevipojas, Vanapaganast vm). Õpilased jagavad ülesanded, kirjutavad eepilise loo põhjal dialoogid ja esitavad dramatiseeringu.</p> <p>*Esitlus. Kirjandusteose tutvustuse koostamine rühmatööna, selle esitamine.</p> <p>*Kirjanduslik telesaade. Õpilased töötavad rühmas, vaatavad õpetaja juhendamisel mõnd kirjandussaadet ja saavad ülevaate sellest, kelle koostöös saade valmib (saatemeeskond). Seejärel arutavad koos, mis teemal nad saate teevad, mõtleavad sellele pealkirja ja jaotavad rollid (intervjueerija, kirjanik või tõlkija, operaator, lavastaja, kunstnik jt). Kirjandussaadet filmitakse ja esitatakse klassile.</p> <p>*Arvustuse kirjutamine</p>	<p>eneseväljenduses.</p> <p>Kirjeldava, jutustava ja arutleva teksti kirjutamine.</p> <p>Dramatiseering, tegelaskõne sõnastamine.</p> <p>Õigehääldus.</p> <p>Loodusained.</p> <p>Looduse kujutamine kirjandusteoses ja omaloomingulistes töedes.</p> <p>Keskkonnaprobleemide üle arutlemine ja neist kirjutamine.</p> <p>Sotsiaalained.</p> <p>Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Tegelasel olemuse ja tegelastevaheliste suhete kujutamine.</p> <p>Ajastutruu tausta loomine.</p> <p>Kunstiained.</p> <p>Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Rollimängudeks vajaliku ruumi (lava,</p>	
--	---	---	---	--

<p>proosa- või luuleteksti dramatiseringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja jm;</p> <p>*muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse jm;</p> <p>teemamapi või lühiuurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta</p>			<p>studio jt) kujundamine, kostüümide kavandamine. Muusikalise tausta kujundamine. Teater, film.</p> <p>Matemaatika. Arvutusoskuse kasutamine dramatiseringu, telemängu jm ettevalmistamisel.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine, ülesannete vormistamine</p>	
---	--	--	--	--

Tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad: väärtused ja kõlblus (nt enesehinnang, eneseväärikus, ausus enese ja teiste vastu, õiglus ja ebaõiglus jts), kodus ja koolis (nt perekond, kodu turvalisus, armastus oma kodu ja koduste vastu, inimeste-vahelised suhted, sallivus jt), omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus (nt eri kultuurid, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jm kultuur, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse jts), mängiv inimene (nt ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, loova mõtteviisi rakendamine, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jts), keskkond ja jätkusuutlik areng (nt austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, loodus kui ilu allikas jts), kodanikuühiskond ja rahvussuhted (nt seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse,

kodupaiga väärtustamine jts), teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon (nt tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides jts

Terviklikult loetavad teosed: A. Kitzberg "Libahunt", W. Golding "Kärbeste jumal", E. Bornhöhe "Kuulsuse narrid", A. Marshall "Ma suudan hüpata üle lompide", A. Saint-Exupery "Väike prints", J. Krüss "Timm Thaler ehk müüdü naer"

Rahvaluule tekstivalik. Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (laulud sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruseemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid. Sissevaateid, Lydia Koidula, August Kitzbergi, Eduard Bornhöhe ja Eduard Vilde elu-, tegevus- ja loominguloosse

Õpitulemused 8.klass

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktaase / rakendamine	Kõrgtaase / arutlemine
Lugemine			
Oled lugenud läbi vähemalt neli eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost (raamatut);	oled läbi lugenud vähemalt kaks eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost;	oled läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost;	oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost.
Väärtustad lugemist, loed eale Vastavat kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult;	loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti enam-vähem soravalt, saad tekstist vähem aru, mõistad lugemise tähtsust;	loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saad tekstist aru, mõistad lugemise tähtsust, liigud lugemise väärtustamise poole;	loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saad tekstist aru, mõistad lugemise tähtsust ja väärtustad väärtkirjanduse lugemist.
Oskad rääkida loetud teose autorist, sisust, tegelastest, tood välja teose probleeme ja sõnumit. Oskad eri teoseid võrrelda;	tead üldjoontes loetud teose autorit, teose sisu, tegelasi, probleeme;	tead loetud teose autorit, oskad rääkida teose sisust, tegelastest ja probleemidest. Suudad sõnastada loetud teose peaidee;	tead ja oskad haaravalt rääkida ning kirjutada loetud teose autorist, teose sisust, tegelastest, probleemidest. Suudad sõnastada teose peaidee. Näed seoseid eluga;
Jutustamine			
Jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgid teksti sisu ja kompositsiooni;	jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, abimaterjalile toetudes, eksid mõningal määral loetud teose sisu esitamisel;	jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, kuid esineb üksikuid ebatäpsusi;	jutustad kokkuvõtvalt ja olulist silmapidades loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused			
Vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ning analüüsiküsimustele;	vastad teksti põhjal faktiküsimustele;	vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele, esineb ebatäpsusi;	vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele.
Kasutad esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja näiteid tekstist;	suunava abiga leiad esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid;	kasutad esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja tekstinäiteid;	kasutad esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult tsitaate ja tekstinäiteid.
Oskad kirjeldada ja piiritleda teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleda teose olulisemad sündmused;	kirjeldad üldjoontes teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled teose sündmused;	kirjeldad teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled teose tähtsamad sündmused;	kirjeldad detailselt ja põhjendatult teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratled täpselt kõik teose tähtsamad sündmused.
Oskad teksti põhjal kirjeldada tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsida tegelastevahelisi suhteid, kõrvutada teose tegelasi;	kirjeldad üldjoontes teksti põhjal tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsivad tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled mingil määral tegelasi;	kirjeldad teksti põhiltegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsivad tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled nõutud alustel tegelasi;	kirjeldad teksti põhjal detailselt tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsivad põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, näed seoseid ümbritseva eluga;
Oskad tervikteose või katkendi põhjal arutleda teose/teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja probleemide üle;	avaldad tagasihoidlikult oma arvamust kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle;	arutled enam-vähem loogiliselt kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle;	arutled veenvalt ja loogiliselt kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle. Teed järeldusi ja lood seoseid.

Leiad teksti kesksed mõtted, oskad sõnastada loetud teose teema ja peamõtte ning kirjutada teksti põhjal kokkuvõtet;	leiad vastused küsimustele, mis viivad teksti kesksete mõteteni ja sõnastavad teose teema ja idee. Kirjutad teksti põhjal algelise kokkuvõtte;	leiad enam-vähem iseseisvalt teksti kesksed mõtted, sõnastad teose teema ja idee. Kirjutad teksti põhjal kokkuvõtte;	leiad iseseisvalt teksti kesksed mõtted ja sõnastad täpselt loetud teose teema ja idee. Kirjutad teksti põhjal olulisele toetuva kokkuvõtte.
Otsid infot tundmatute sõnade kohta, teed endale selgeks nende tähenduse;	leiad suunava abiga üles tundmatud sõnad, otsid nende kohta teavet;	otsid iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, tead valdavalt nende tähendust;	otsid iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, tead teabe leidmiseks erinevaid allikaid, teed endale selgeks nende tähenduse ja oskad neid kasutada oma kõnes ja kirjas.
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
Tunned tekstides ära ja kasutad ka enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi;	tähelepanu juhtides tunned tekstides ära mõned kujundid: epiteedid, võrdlused ja isikustamise;	enamasti tunned üldiselt tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Oskad neid kasutada ka enda loodud tekstides;	tunned tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Kasutad neid oskuslikult ka enda loodud tekstides.

<p>Selgitad vanasõnade ja kõnekäändude tähendust ja kujundlikkust;</p>	<p>raskustega mõistad õpitud vanasõnade, kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;</p>	<p>oskad üldjoontes selgitada õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;</p>	<p>selgitad õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Oskad oma teksti nendega ka illestada;</p>
<p>Mõtestad luuletuse tähenduse, tuginedes iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele;</p>	<p>leiad suunamise toel luuletuse mõtte;</p>	<p>mõistad üldjoontes luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele;</p>	<p>mõistad luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele.</p>
<p>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</p>			
<p>Eristad tekstinäidetest rahvaluule lühivorme, rahvalaulu ja rahvajutu liike, oskad nimetada ja leida nende tunnuseid;</p>	<p>abiga tunned ära rahvaluule lühivormid (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liigid, oskad üldjoontes nimetada nende tunnused;</p>	<p>eristad mõningate eksimustega tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivormid (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liigid, nimetad nende tunnuseid;</p>	<p>eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnused.</p>
<p>Seletad oma sõnadega eepose, jutustuse, valmi, ballaadi, draama, komöödia, tragöödia olemust.</p>	<p>abiga tunned ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi; draamatika põhiliike ja oskad nimetada nende tunnuseid. Tead üldjoontes, mida kujutavad endast romantism ja realism;</p>	<p>tead ja tunned ära mõningase eksimusega jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Tead draamatika põhiliike ja nimetad nende olulisemad tunnused. Oskad mõisteid oma sõnadega defineerida ja selgitada nende olemust. Tead, mida kujutavad endast romantism ja realism;</p>	<p>tead ja tunned ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Tead draamatika põhiliike ja nimetad nende tunnused. Oskad mõisteid täpselt defineerida ja selgitada nende olemust. Selgitad detailselt realismi ja romantismi olemust. Eristad tekstist nende kirjandusvoolude tunnuseid, nimetad nende voolude tuntumaid esindajaid.</p>
<p>Esitamine</p>			

Esitad peast luule- või proosateksti, pidades silmas esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust;	esitad abivahendeid kasutades või peast luule- ja/või proosateksti;	esitad peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitad ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja hea diktsiooniga peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
Koostad ja esitad kirjandusteost tutvustava ettekande;	oled koostanud pinnapealse ja mõningate puudustega kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannad selle ette. Esineb sisulisi küsitavusi ja esitus ebakindel ning ei oska vastata küsimustele;	oled koostanud kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannad selle ette; esineb üksikuid sisulisi küsitavusi ja esitus ebakindel ning ei oska vastata osadele küsimustele;	oled koostanud põhjaliku ja etteantud nõudeid arvestades kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannad selle haaravalt ette.
Omalooming			
Kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;	Kirjutad enam-vähem tervikliku sisu ja algelise sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti, puudulik vormistus;	Kirjutad tervikliku sisu, kuid kohati ühekülgse sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti; vormistusvead	Kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega loogilise ning sidusa kirjeldava või jutustava teksti.

<p>Kirjutad kirjandusteose põhjal artluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja;</p>	<p>Kirjutad kirjandusteose põhjal minimaalsete artluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil. Esineb lausestusraskusi, mitmeid raskemaid ja kergemaid stiili- ja õigekirjavigu, vormistuses on mõningad vastuolud;</p>	<p>Kirjutad kirjandusteose põhjal artluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja . Sõnavara on kohati ühekülgne, esineb mõningaid stiili- ja õigekirjavigu. Töö on vormistatud üldiselt korrektselt;</p>	<p>Kirjutad kirjandusteose põhjal artluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja . Tekst on liigendatud tervik, lausestus on mitmekülgne, sõnavara rikkalik. Tekstis ei esine üldiselt stiili- ja õigekirjavigu, töö on vormistatud korrektselt.</p>
--	--	---	---

KIRJANDUSE AINEKAVA 9. KLASSILE (NÄDALAS TUNDE 2, KOKKU 70)

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Klassi lõpetamisel õpilane:

1) lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;

2) jutustamine

- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

3) teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused:

- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;
- arutleb kirjandusliku tervikteksi või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;

- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine:

- seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;

4) esitamine:

- esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;

5) omalooming:

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Teema	Õpitulemused Õpipädevused (õpioskused)	Metoodilised soovitused (jaotus kolmeks õppemeetodite rühmaks: frontaalne töö-F; koosõppimine-K; iseõppimine – I)	Soovitused lõimingu osas (jaotus kolmeks: üldpädevused (ka valdkonnapädevus) – ÜV; lääbivad teemad – L; teised ained – T, kusjuures sulgudes tuuakse teema)	Soovitused hindamise osas (hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi)
Lugemine ja jutustamine				
Lugemine *Lugemise iseseisev eesmärgistamine. *Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine.	Õpilane: *loeb läbi vähemalt 4 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost; *loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist; *oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi,	Eesmärgistatud lugemine. Enne tervikteose lugemist annab õpetaja õpilastele erilaadseid ülesandeid selle kohta, mida lugemisel eriliselt tähele panna. Lugemise ajal teevad õpilased märkmeid või märgivad teoses kohad, mis on nende ülesandega seotud.	Lõiming Eesti keel. Korrektnee keelekasutus, tegelaste keelekasutuse analüüs, teose stiil, dramatiseeringu	Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (sh

<p>*Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. *Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. *Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. *Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. *Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. *Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Jutustamine *Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. *Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. *Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. *Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega.</p>	<p>probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega; *suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni</p>	<p>*Tekstilähedane jutustamine. Lugemise käigus või pärast lugemist teksti sisu märksõnadega, joonistusena, skeemina või muul moel fikseerimine, kokkuvõtte põhjal oma sõnadega teksti ümberjutustamine. *Juhendatud lugemine. Õpilased loevad kordamööda kõva häälega teksti, õpetaja esitab lugemise käigus teksti kohta küsimusi, et õhutada õpilasi teksti üle arutlema. *Pimekohting raamatuga. Õpetaja pakib raamatud paberisse või paneb raamatud lauale, kaaned alaspidi. Iga õpilane valib raamatu autorit, pealkirja ja sisu teadmata, loeb seda 20 minutit iseseisvalt, seejärel tutvustab ühe minuti jooksul teistele ja otsustab, kas loeb raamatu lõpuni või valib uue teose. Õpilane põhjendab oma otsust. *Fotoromaan. Õpilased koostavad loetud teose põhjal paaris või rühmas töötades digipiltidest slaidikava. fotoromaani. Selleks valitakse teosest sobivad katkendid, leitakse või tehakse ise sobivad fotod, kirjutatakse tekst või kasutatakse teose tsitaate, lisatakse muusika. *Loovkirjutamine. Õpilased kirjutavad teose tegelasele kirja, teosele jätku, arendavad mõnd stseeni, lisavad uue</p>	<p>dialoogide kirjutamine. Võõrkeeled. Eri maade tõlgitud kirjandusteostega tutvumine, emakeele kõrval huvi äratamine teiste keelte vastu. Loodusained. Teose tegevuspaigad, looduse, inimese ja looduse suhete kujutamine teoses, arutlemine keskkonnaga seotud teemadel. Sotsiaalained. Teose olustik, tegelaste vahelised suhted, teoses kujutatud ajastu ja selle seotus tänapäevaga. Teose tegevusaeg, sündmused, ajalooline taust. Tegelastevahelised suhted, probleemid ja nende lahendamine, klassikaaslastega rühmas suhtlemine.</p>	<p>esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid</p>
---	--	---	---	---

		tegelase või arendavad teost muul loomingulisel moel.	Kunstiained. Raamatuillustratsioonide vaatlus, fotoromaani koostamine, lavakujunduse joonistamine, teose illustreerimine, veebilehe kujundamine. Infotehnoloogia. Info otsimine internetist, tekstitöötlus, kujundus veebipõhiste keskkondade kasutamine
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Mõisted. *Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul. *Eepika, lüürika, draamatika. *Eepos, romaan, jutustus, novell. *Ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss. *Tragöödia, komöödia. Teksti kui terviku mõistmine. *Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane.	Õpilane: *oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; *kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; *kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;	* Küsimused. Õpilane tutvub küsimuste liikidega ja koostab teksti põhjal küsimusi, seejärel vastab klassikaaslase koostatud küsimustele eri moel: tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. * Küsimused. Üleklassitöös koostatakse küsimusi enne teksti (teose) lugemist (ennustamine, millistele küsimustele saadakse teost lugedes vastus); lugemise käigus (millele saadi vastus, millele mitte,	Lõiming Eesti keel. Teose keele vaatlus, kujundianalüüs. Korrektse keele kasutamine suulisel ja kirjalikus eneseväljenduses. Loodusained. Looduslikud pühapaigad. Looduskirjeldus, looduse kujutamine

<p>Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ning ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.</p> <p>Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Mitme teose peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüp tegelasi.</p> <p>*Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.</p> <p>*Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine</p> <p>*Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>	<p>*kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;</p> <p>*leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>*otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;</p> <p>*tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>*oskab luuletusi lahti mõtestada;</p> <p>*eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu</p>	<p>miks jne); pärast lugemist (miks nii juhus, mida sina oleksid teisiti teinud, miks jne).</p> <p>*Töö teosega. Õpilane leiab loetud teosest tsitaate, arhaisme, slängi, kõne- ja lausekujundeid, annab loetule hinnangu, sõnastab oma arvamuse, põhjendab oma arvamust.</p> <p>*Töö väidete ja tsitaatidega. Õpetaja jagab klassile teose sisu kohta kirjutatud väited. Õpilased leiavad lugedes tsitaate, mis väidet toetaks või vaidleks sellele vastu.</p> <p>*Meelespea. Õpilane koostab veebis või paberil kirjanduse põhimõistete meelespea ja tutvustab seda klassikaaslastele.</p> <p>*Vestlusring. Pärast teose lugemist arutletakse õpetaja koostatud ülesannete järgi rühmas teose probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle, tehakse järeldusi, avaldatakse argumenteeritud arvamusi. Õpilased vahetavad rühmi, selgitavad oma seisukohti ja täiendavad oma töölehti teiste mõtetega. Arutletakse selle üle, miks kirjandusteost saab mitmeti tõlgendada.</p> <p>*Sõnavaratöö. Õpilased kirjutavad tekstist välja tundmatud sõnad, leiavad tähenduse ja kasutavad sõnu jutustava või kirjeldava teksti loomine. Õpilane</p>	<p>folkloorsetes lugedes, looduse isikustamine.</p> <p>Sotsiaalsed. Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Ajastu ja selle probleemide ning kirjandusteose tegelastevaheliste suhete kujutamine teoses.</p> <p>Kunstiained. Rahvakunst. Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Etenduse ja filmi arvustus, dramatiseering.</p> <p>Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine</p>	
--	--	---	--	--

<p>Teksti mõistmist toetavad tegevused</p> <p>*Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata.</p> <p>*Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.</p> <p>*Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.</p> <p>*Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>*Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p>	<p>(regilaul ja riimiline rahvalaul) ning rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike ning oskab nimetada nende tunnuseid;</p> <p>*oskab seletada õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;</p> <p>seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.</p>	<p>kirjutab kirja teose tegelasele, teose põhjal arvustuse, lugemissoovituse või kokkuvõtte.</p> <p>*Õpilane joonistab või visualiseerib muul moel teose tegelast või tegevuskohta.</p> <p>*Õpilane kehastub mõneks tegelaseks ja analüüsib mõnd sündmust, probleemi, kirjeldab teist tegelast või jutustab temaga juhtunust oma vaatepunktist.</p> <p>*Õpilane kirjutab tegelase päevikulehekülje, fikseerib sissekande aja ja koha.</p> <p>*Teose illustreerimine. Õpilane illustreerib mõnd teose lehekülge, valides enim meeldinud tegelase, tegevuskoha, sündmuse vm, ja põhjendab oma valikutel Vanasõnad. Õpetaja annab õpilastele segi aetud vanasõnad, õpilased panevad need kokku. Seejärel tutvutakse andmebaasiga folklore.ee. Iga rühm saab oma valdkonna (nt kodu, suhted, õppimine, töö, pere vms), rühmades valmistatakse eri vanasõnade põhjal plakat, esitus, film vms. Seletatakse vanasõnade tähendust, leitakse selle kasutamise kohta näiteid igapäevaelust. Kirjutatakse omaloominguline töö, mille pealkirjaks on vanasõna.</p>		
---	---	---	--	--

<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine</p> <p>*Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>*Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p> <p>*Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine</p> <p>*Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>*Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule.</p> <p>*Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Kõnekäändu,</p>		<p>*Tutvutakse Eesti kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi jt veebilehtega ja uuritakse, millega muuseumid tegelevad ja mida nende kogud sisaldavad. Arutletakse kultuuri ja pärimuse teemadel.</p> <p>*Rahvariided. Tutvutakse kohalike ja Eesti eri paikade rahvariieetega, uuritakse rahvariieete märgilist tähendust.</p> <p>*Õuetund. Õpetaja korraldab tunni looduslikus pühapaigas, räägib ja koostab ülesanded rituaalidest, pühaduse mõistest ja sõna jõust.</p> <p>*Regilaul. Õpetaja loosib teemad ja õpilased koostavad rühmas regilaulu ning kannavad selle lauldes ette.</p> <p>*Pärimuslugude kogumine. Õpilased paluvad oma vanaemal, vanaisal, emal, isal või kellelgi teisel rääkida mõni lugu nende lapsepõlvest, oma pere traditsioonidest või uskumustest, seejärel koostavad veebiraamatu või koondavad lood muul moel.</p> <p>*Luule lugemine. Õpilased kuulavad õpetajaseletusi luule lugemise kohta, loevad õpetaja või enda valitud luuletusi, seletavad kujundite tähendust ja luuletuse mõtet, kannavad luuletuse klassis ette.</p> <p>*Teksti ilmestamine. Õpilased saavad lakoonilise, asjalikus stiilis sõnastatud</p>		
--	--	---	--	--

<p>vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.</p> <p>*Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p> <p>*Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.</p> <p>*Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.</p> <p>*Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Kirjandusteose dramatiseering.</p> <p>*Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.</p> <p>*Arvustuse olemus</p>		<p>teksti ja ilmestavad seda eri kõnekujunditega (epiteedid, võrdlused jt), seejärel loevad tekste üksteisele rühmades ette ja valitakse parim, mis kantakse ka klassis ette. Arutletakse selle üle, kuidas kujundid teksti sisu ja vastuvõttu mõjutavad.</p> <p>*Eri ajastu luule. Õpilased võrdlevad eri ajastutel ühel ja samal teemal kirjutatud luuletusi, võrdlevad sõnavara, kujundeid, mõtte edastamist, sõnumit jm.</p> <p>*Kava. Õpilased koostavad veebis või paberil pärast teatriskäiku või telelavastuse vaatamist etenduse kava.</p> <p>*Arvustus. Õpilased kirjutavad pärast etenduse või filmi vaatamist arvustuse</p>		
Teksti esitus ja omalooming				
<p>Esitus</p> <p>*Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine. Korrektnes kehahoid. Hingamine ja diktsioon.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>*esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust;</p>	<p>Luulekava. Õpilased töötavad rühmas, valivad kavasse ühe või mitme luuletaja luuletusi, koostavad nendest teemakohase sisulise terviku, otsivad sobiva taustamuusika, pealkirjavastavad luulekava,</p>	<p>Lõiming</p> <p>Eesti keel. Korrektnes keele kasutamine suulises ja kirjalikus eneseväljenduses. Kirjeldava, jutustava ja arutleva teksti</p>	

<p>Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine.</p> <p>*Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>*Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoog või monoloog). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.</p> <p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad õpetaja valikul lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:</p> <p>*muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, naljaloo kõnekäändude põhjal, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, mitme teose peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi jm;</p> <p>*ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris</p>	<p>*koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;</p> <p>*kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöökirjeldus) või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti;</p> <p>kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed</p>	<p>salvestavad selle ja esitavad klassile või mõnel kooli üritusel</p> <p>*Dramatiseering ja näitlemine. Õpilased töötavad rühmas. Õpetaja tutvustab mõne etenduse näitel, kuidas valmib lavastus, jaotab rühmadele näidendi stseenid või mõne muu teose osad või lood (näiteks muistendid Kalevipojas, Vanapaganast vm). Õpilased jagavad ülesanded, kirjutavad eepilise loo põhjal dialoogid ja esitavad dramatiseeringu.</p> <p>*Esitus. Kirjandusteose tutvustuse koostamine rühmatööna, selle esitamine.</p> <p>*Kirjanduslik telesaade. Õpilased töötavad rühmas, vaatavad õpetaja juhendamisel mõnd kirjandussaadet ja saavad ülevaate sellest, kelle koostöös saade valmib (saatemeeskond). Seejärel arutavad koos, mis teemal nad saate teevad, mõtleavad sellele pealkirja ja jaotavad rollid (intervjueerija, kirjanik või tõlkija, operaator, lavastaja, kunstnik jt). Kirjandussaade filmitakse ja esitatakse klassile.</p> <p>*Arvustuse kirjutamine</p>	<p>kirjutamine.</p> <p>Dramatiseering, tegelaskõne sõnastamine. Õigehääldus.</p> <p>Loodusained.</p> <p>Looduse kujutamine kirjandusteoses ja omaloomingulistes töödes.</p> <p>Keskkonnaprobleemide üle arutlemine ja neist kirjutamine.</p> <p>Sotsiaalained.</p> <p>Arutlemine, oma ja teiste arvamusega arvestamine, töö rühmas. Tegelase olemuse ja tegelastevaheliste suhete kujutamine. Ajastutruu tausta loomine.</p> <p>Kunstiained.</p> <p>Tekstide illustreerimine, oma tööde kujundamine. Rollimängudeks vajaliku ruumi (lava, stuudio jt) kujundamine, kostüümide</p>	
--	--	--	--	--

<p>teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja; *muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse jm; *teemamapi või lühiuurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta</p>			<p>kavandamine. Muusikalise tausta kujundamine. Teater, film. Matemaatika. Arvutusoskuse kasutamine dramatiseeringu, telemängu jm ettevalmistamisel. Infotehnoloogia. Teabe hankimine internetist, veebipõhiste (ühis)töökeskkondade kasutamine, ülesannete vormistamine</p>	
<p>Tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad: väärtused ja kõlblus (nt enesehinnang, eneseväarikus, ausus enese ja teiste vastu, õiglus ja ebaõiglus jts), kodus ja koolis (nt perekond, kodu turvalisus, armastus oma kodu ja koduste vastu, inimeste-vahelised suhted, sallivus jt), omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus (nt eri kultuurid, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jm kultuur, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse jts), mängiv inimene (nt ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, loova mõtteviisi rakendamine, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jts), keskkond ja jätkusuutlik areng (nt austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, loodus kui ilu allikas jts), kodanikuühiskond ja rahvussuhted (nt seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, kodupaiga väärtustamine jts), teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon (nt tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides jts)</p> <p>Terviklikult loetavad teosed: E. M. Remarque "Läänerindel muutuseta", E. Vilde "Pisuhänd", E. Vilde "Külmale maale", A. H. Tammsaare "Kõrboja peremees", A. Kivirähk "Rehepapp", M. Karu "Nullpunkt"</p>				

Rahvaluule tekstivalik. Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (laulud sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruseemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid

Sissevaateid Fred Jüssi, Lydia Koidula, Juhan Liivi, Viivi Luige, Oskar Lutsu, Lennart Meri, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli, Anton Hansen Tammsaare ja Marie Underi ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loominguloosse

Õpitulemused 9.klass

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			
Oled lugenud läbi vähemalt neli eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost, loed kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustad lugemist; tutvustad teose autorit, sisu, tegelasi, tood välja teose probleeme ja sõnumit; oskad eri teoseid võrrelda;	oled läbi lugenud vähemalt kaks eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost; loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti enam-vähem soravalt, saad tekstist enam-vähem aru, mõistad lugemise tähtsust; tead üldjoontes loetud teose autorit, teose sisu, tegelasi probleeme; oskad suunavate küsimuste abil tuua välja teoste ühis- ja erijooni;	oled läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost; loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saad tekstist aru, mõistad lugemise tähtsust, liigud lugemise väärtustamise poole; tead loetud teose autorit, oskad rääkida teose sisust, tegelastest ja probleemidest. Suudad sõnastada loetud teose peaidee; oskad tuua välja teoste ühis- ja erijooni;	oled läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost; loed eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saad tekstist aru, mõistad lugemise tähtsust ja väärtustad väärtkirjanduse lugemist; tead ja oskad haaravalt rääkida ja kirjutada loetud teose autorist, teose sisust, tegelastest, probleemidest. Suudad sõnastada teose peaidee. Näed seoseid eluga, oskad välja tuua teoste ühis- ja erijooni ja oma seisukohti näidetega toetada.
Jutustamine			
Jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	jutustad abimaterjalile toetudes kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides enam-vähem teksti sisu;	jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, kuid esineb üksikuid ebatäpsusi;	jutustad kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele. Kasutad	Suudad vastata teksti abiga faktiküsimustele. Kirjeldad suunavate küsimuste abil tegelase	Vastad enamasti teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele. Kasutad	Vastad teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele. Kasutad

esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult ja tabavalt tekstinäiteid ja tsitaate. Kirjeldad detailselt teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, seostad päriseluga. Arutled veenvalt ja loogiliselt tervikteksti või katkendi põhjal.	välimust, iseloomu ja käitumist. Analüüsid tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, seostad päriseluga.	esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate. Kirjeldad teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist. Analüüsid tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, seostad päriseluga. Arutled loogiliselt tervikteksti või katkendi põhjal.	esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult ja tabavalt tekstinäiteid ja tsitaate. Kirjeldad detailselt teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsid põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdled tegelasi, seostad päriseluga. Arutled veenvalt ja loogiliselt tervikteksti või katkendi põhjal.
Kujundlik keelekasutus			
Tunned tekstides ära ja kasutad ka enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi; selgitad vanasõnade ja kõnekäändude tähendust ja kujundlikkust; mõtestad luuletuse tähenduse, tuginedes iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele;	tunned tekstides ära lihtsamad kujundid: epiteetid, võrdlused ja isikustamise; üldjuhul mõistad õpitud vanasõnade, kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust; leiad suunamise toel luuletuse mõtte;	üldiselt tunned tekstides ära epiteetid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Oskad neid kasutada ka enda loodud tekstides; oskad selgitada õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust; mõistad üldjoontes luuletuse mõtet, toetudes oma elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele;	tunned tekstides ära epiteetid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Kasutad neid oskuslikult ka enda loodud tekstides; selgitad õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Oskad oma teksti nendega ka ilmestada; mõistad luuletuse mõtet, toetudes oma elamustele, kogemustele ja väärtus-hinnangutele.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
Eristad tekstinäidetest rahvaluule lühivorme, rahvalaulu ja rahvajutu liike, oskad nimetada ja leida nende tunnuseid; seletad oma sõnadega eepose, jutustuse, valmi, ballaadi, draama, komöödia, tragöödia olemust. Mõistad ja	tead rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, oskad üldjoontes nimetada nende tunnuseid; üldjuhul tunned ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Tead	eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnuseid; tead ja tunned ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Tead dramaatika	eristad tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetad nende tunnused. Leiad neid oma lugemisvara hulgast; tead ja tunned ära jutustuse,

selgitad kirjandusvoolude olemust.	dramaatika põhiliike ja oskad nimetada nende tunnuseid. Tead üldjoontes, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskad nimetada eepika žanre;	põhiliike ja nimetad nende tunnuseid. Tead, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskad nimetada nende kirjandusvoolude tunnuseid ja neid ajaliselt piiritleda. Tead nimetada eepika žanre;	romaani, valmi, ballaadi. Tead dramaatika põhiliike ja nimetad nende tunnused. Oskad mõisteid täpselt selgitada. Selgitad detailselt realismi ja romantismi olemust. Eristad tekstist nende kirjandusvoolude tunnuseid ja tood need ka välja, piiritled täpselt romantismi ja realismi ajastud, nimetad nende voolude tuntumaid esindajaid. Nimetad eepika erinevaid žanre, eristad tunnuseid, tead nimetada autoreid.
Esitamine			
Esitad peast luule- või proosateksti, pidades silmas esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust; koostad ja esitad kirjandusteost tutvustava ettekande;	ebatäpsustega esitad peast luule- ja/või proosateksti; oled koostanud pinnapealse ja mõningate puudustega kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannad selle ette;	esitad peast luule- ja/või proosateksti, jälgid esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; oled koostanud ja kannad ette kirjandusteost tutvustava ettekande, milles esineb mõningaid sisulisi ebatäpsusi;	esitad ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja hea diktsiooniga peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; oled koostanud põhjaliku ja etteantud nõudeid arvestades kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannad selle haaravalt ette.
Omalooming			
Kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti; kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi,	kirjutad enam-vähem tervikliku sisu, aga algelise sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti; kirjutad kirjandusteose põhjal minimaalsete arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete abil.	kirjutad tervikliku sisu, kuid kohati ühekülgses sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti; kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete abil, jälgides	kirjutad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega loogilise ning sidusa kirjeldava või jutustava teksti; kirjutad kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma

väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja;	Esineb lausestusraskusi, mitmeid raskemaid ja kergemaid stiili- ja õigekirjavigu, vormistuses on mõningad vastuolud;	teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Sõnavara on kohati ühekülgne. Esineb mõningaid stiili- ja õigekirjavigu. Töö oled vormistatud korrektselt;	arvamuse abil, jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Tekst on liigendatud tervik, lausestus on mitmekülgne, sõnavara rikkalik. Tekstis ei esine üldiselt stiili- ja õigekirjavigu, töö oled vormistatud korrektselt.
---	--	---	--